

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Audit pohledávek a závazků

Audit of receivables and liabilities

Bc. Tomáš Kurka

Plzeň 2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš KURKA**
Osobní číslo: **K13N0094P**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika a management**
Název tématu: **Audit pohledávek a závazků**
Zadávající katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Zpracujte teoretický úvod o auditu.
2. Popište legislativní úpravu auditorské činnosti.
3. Představte vybraný podnik.
4. Proveďte audit pohledávek a závazků vybraného podnikatelského subjektu.
5. Zhodnoťte výsledek auditu a navrhněte případné doporučení.

Rozsah grafických prací: **neuveden**
Rozsah pracovní zprávy: **60 - 80 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

- **DVOŘÁČEK, Jiří.** *Audit podniku a jeho operací.* 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005. 165 s. ISBN 80-7179-809-6
- **FEDOROVÁ, Anna.** *Audit účetní závěrky.* 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2012. 105 s. 978-80-7204-778-9
- **HAKALOVÁ, Jana.** *Účetní závěrka a auditing.* 1. vydání. Brno: Tribun EU, 2010. 146 s. ISBN 978-80-7399-144-9
- **MÜLLEROVÁ, Libuše.** *Auditing pro manažery.* 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 175 s. ISBN 978-80-7357-988-3

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Michaela Krechovská, Ph.D.**
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: **25. října 2014**
Termín odevzdání diplomové práce: **24. dubna 2015**

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Audit pohledávek a závazků“

vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne

.....

podpis autora

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval paní Ing. Michaele Krechovské, Ph.D. za vedení této práce a její cenné rady. Dále také společnosti ATS UL a. s., především pak paní Pasecké, která mi pomáhala s provedením auditu ve zvolené společnosti.

Obsah

Úvod.....	8
1 Definice a význam auditu	12
1.1 Historie a význam auditu	12
1.2 Finanční výkazy	13
1.2.1 Rozvaha	13
1.2.2 Výkaz zisku a ztráty	14
1.2.3 Příloha k účetní závěrce	14
1.2.4 Výkaz cash-flow	14
1.2.5 Přehled o změnách vlastního kapitálu	14
1.3 Uživatelé účetních informací	15
1.4 Podvodná jednání.....	17
1.5 Povinnost auditu v ČR.....	19
2 Profesionální organizace a etické požadavky na auditora	21
2.1. Komora auditorů ČR.....	21
2.2 Mezinárodní federace účetních a auditorů.....	22
2.3 Etika.....	23
2.4.1 Etický kodex	24
2.4.2 Hrozby	24
2.4.3 Nezávislost auditora.....	25
3 Auditorské postupy	27
3.1 Činnosti před uzavřením smlouvy	27
3.1.1 Identifikace rizik	27
3.1.2 Stanovení podmínek zakázky	28
3.2 Plánování auditu	28
3.2.1 Předběžné plánovací procedury	28
3.2.2 Vytvoření plánu auditu	30
3.3 Provedení auditu	33
3.3.1 Provádění testů spolehlivosti	33
3.3.2 Provádění analytických testů věcné správnosti	34
3.3.3 Provádění detailních testů věcné správnosti	34
3.3.4 Vyhodnocení výsledků testů věcné správnosti	36
3.3.5 Posouzení účetní závěrky.....	36

3.3.6	Posouzení výroční zprávy	36
3.4	Závěr auditu	36
3.4.1	Posouzení následných událostí	37
3.4.2	Prohlášení vedení společnosti	37
3.4.3	Shrnutí závěrů auditu	38
3.4.4	Vydání zprávy auditora.....	38
3.4.5	Dopis auditora pro vedení společnosti.....	40
4	Charakteristika společnosti ATS UL a. s. – poznání klienta	41
4.1	Základní údaje.....	41
4.2	Profil společnosti a nabízené služby	42
4.3	Orgány společnosti	43
4.4	Povinnost auditu	44
4.5	Kontrolní prostředí.....	46
4.6	Účetní a informační systém	47
5	Audit pohledávek a závazků	49
5.1	Pohledávky a závazky společnosti ATS UL a. s.	49
5.2	Odběratelé a dodavatelé.....	52
5.3	Vyhodnocení rizik.....	53
5.3.1	Vyhodnocení rizik u pohledávek	53
5.3.2	Vyhodnocení rizik závazků	54
5.4	Hladina významnosti	55
5.5	Testování pohledávek	56
5.5.1	Opravné položky ve společnosti ATS UL a. s.	58
5.5.2	Proces zaznamenávání pohledávek.....	59
5.5.3	Výběr testů pro ověření pohledávek	60
5.6	Testování závazků.....	65
5.6.1	Dohadné položky pasivní.....	67
5.6.2	Proces zaznamenávání závazků	67
5.6.3	Výběr testů pro ověření závazků	68
5.7	Konfirmace	72
6	Hodnocení auditu pohledávek a závazků.....	74
	Závěr	77

Seznam zdrojů.....	78
Seznam tabulek.....	83
Seznam obrázků.....	84
Seznam příloh	84

Úvod

Kontrola jako taková má od nepaměti důležité místo při provozování jakékoliv činnosti. Masivní transformace rodinných podniků na velké továrny během průmyslové revoluce v 19. století ještě zvýšila tlaky na zvýšení dozoru nad členy vedení společností, kteří se stále častěji stávali pouze zaměstnanci, nikoli vlastníky (Porter, 2003). S rozmachem komunikačních technologií koncem 20. století došlo také k velice rychlému rozvoji kapitálového trhu. Tím vznikly stále roztržitější vlastnické struktury, neboť jednotlivé akcie začali kupovat i drobní akcionáři. Tento zájem širokého spektra investorů tak neustále nutí společnosti vytvářet co největší zisk, aby zatraktivily své cenné papíry. V opačném případě, tj. při poklesu zisku, může dojít k záměrnému zkreslování informací, aby společnost neklesala cena akcií, a tím i její hodnota. Tento případ jsme mohli zaznamenat u skandálu z roku 2013, kdy společnost Olympus, ve snaze zatajit své ztráty, falšovala účetní výkazy, čímž se dopustila podvodu a nezákonného jednání¹. Zkreslování účetnictví však není způsobeno pouze výše uvedenými motivy. Neméně obvyklým důvodem je také dosažení osobního prospěchu, čehož jsme mohli být svědky v doposud zřejmě největším účetním skandálu v mezinárodním měřítku, a to v souvislosti se společností Enron (Knapp, 2010). Právě podvodná jednání by měla být včas odhalena, k čemuž pomáhá ověřování vedení účetnictví externími subjekty, jinak nazývané jako externí audit, kterému se v této práci budeme věnovat. Vzhledem k rozsahu auditorských činností nebude cílem této práce provést komplexní audit, nýbrž audit pohledávek a závazků ke konci roku 2014 ve vybraném podniku, přesněji ve společnosti ATS UL a. s.

V práci bude použito několik metod, přesněji explanace (tzn. vysvětlení, např. při definování základních pojmů), pozorování, dotazování (zejména při provádění auditu a zjišťování potřebných informací), analýza (obdržených dat z popisovaného podniku), komparace (dat v účetnictví a dokumentů) a syntéza (především po samotném testování k jeho vyhodnocení).

¹ Olympus Sued for \$273 Million After 13-Year Fraud. [online] bloomberg.cz [cit. 11. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-04-09/olympus-sued-for-273-million-after-13-year-fraud>

První část bude věnována teoretické perspektivě, kdy bude definován základní pojem audit, což je nezbytné pro sjednocení vnímání tohoto termínu a následné vymezení užšího pojmu externí audit, kterým se bude práce zabývat. Dále bude uvedena stručně jeho historie, a to s důrazem na jeho rostoucí význam. Následovat bude popis jednotlivých finančních výkazů, tzn. rozvahy, výkazu zisku a ztráty, přílohy k účetní závěrce, výkazu cash-flow a přehledu o změnách vlastního kapitálu.

Po představení jednotlivých dokumentů v účetní závěrce bude uvedeno, kdo zmíněné informace využívá (investoři, banky, úřady ...). Právě díky těmto externím subjektům mohou některé společnosti přikročit k falšování svých účetních výkazů. Proto bude věnována pozornost nejen vnitřním, ale i vnějším motivům tohoto nezákonného jednání. Provádění auditu by sice mělo nežádoucím chování zabránit, nicméně ne každá společnost jej musí provádět. Podmínky, podle kterých musí podniky ze zákona vykonat tuto kontrolní činnost, tak uzavřou první kapitolu.

Druhá kapitola se bude věnovat profesním organizacím – Komoře auditorů ČR a Mezinárodní federaci účetních a auditorů. Tyto instituce budou součástí práce z důvodu jejich vlivu na kvalitu vykonávaného auditu. Jedním z jejich úkolů je udržet profesionální úroveň externí kontroly, aby nebyla ztracena důvěra v ověřování účetní závěrky auditorem. Tyto organizace však mají funkcí mnohem více a budou tedy podrobněji vytyčeny v první polovině kapitoly.

K důvěře se zároveň vážou etické aspekty. V práci proto bude představen i etický kodex, jenž je neodmyslitelným souborem pravidel, kterými se auditor musí řídit. Důvodem potřeby vymezení etických zásad auditorů je obava ze zpochybnění jejich práce, k čemuž může dojít na základě několika faktorů, z nichž budou vybrány a popsány ty nejčastěji se vyskytující. V praxi je pak kladen velký důraz na nezávislost auditora², který musí potvrzovat svou nulovou propojenost s kontrolovaným subjektem. Proto je tomuto problému v rámci etiky věnována samotná část.

Další kapitola bude věnována auditorským postupům, resp. průběhu celého auditu. Jedná se o činnosti, které je nutné vykonat před uzavřením samotné smlouvy o provedení auditu, mezi něž spadá především identifikace rizik spojená s potenciální

² Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

zakázkou a stanovení jejích podmínek. Následovat bude samotné plánování auditu, jež je velice důležité pro jeho kvalitní provedení.

Poté bude popsána realizace auditu, kam patří provádění testů spolehlivosti, analytických testů věcné správnosti a detailních testů věcné správnosti. Po části věnované hodnocení testů bude zmíněno možné posuzování účetní závěrky spolu s celou výroční zprávou.

Završením ověřovacích procedur ještě práce auditora nekončí, čemuž se věnuje závěr třetí kapitoly. Nejprve je nutné posuzovat události, které vzniknou po uzavření ověřovacího procesu. Stejně tak je požadováno po vedení společnosti, aby vydala prohlášení o zodpovědnosti za účetní závěrku. Poté je vypracováno shrnutí výsledků kontrol během zakázky a následně je vydávána zpráva auditora, tzn. dokument obsahující hodnocení, ve kterém je uveden jeho výrok o tom, zda jsou dané účetní výkazy důvěryhodné. Samotný závěr teoretické části práce se bude věnovat informacím týkajících se dopisu auditora vedení společnosti. Ten obsahuje zjištěné informace o nedostacích účetního i kontrolního systému, na které auditor přišel při realizaci zakázky.

Praktická část nám nejdříve přiblíží společnost ATS UL a. s., tj. její základní údaje, obor podnikání, nabízené služby apod. Poté budou charakterizovány orgány společnosti spolu s vazbami mezi majiteli. V rámci představení podnikového prostředí budou také přiblíženy kontrolní mechanismy i účetní a informační systémy.

Analýza prostředí společnosti je velice důležitá pro chápání kontextu, ve kterém se audit odehrává. Následně bude možné přejít k samotnému testování vybraných položek, tj. pohledávek a závazků z obchodní činnosti. Nejdříve budou definovány jednotlivé termíny a poté bude rozebrán jejich vývoj mezi roky 2006–2014, kdy pro poslední rok zkoumání se bude jednat pouze o odhadovanou hodnotu, neboť v době zhotovení práce neměla účetní jednotka uzavřenou účetní závěrku.

Pohledávky a závazky z obchodní činnosti vznikají zpravidla nákupem a prodejem mezi dodavateli a odběrateli. Z tohoto důvodu bude následovat charakteristika dodavatelů a odběratelů zkoumané společnosti. Na základě doposud známých informací i dalších skutečností vyhodnotíme rizika, která se pojí k oběma testovaným účtům. Dále pro

potřeby auditu určíme materialitu neboli hladinu významnosti určující výši jednotlivých položek v účetnictví, jež mohou signifikantně ovlivnit účetní závěrku.

Jako první budou testovány pohledávky. Ty jsou specifické možností tvorby opravných položek, jež budou následně vymezeny. Proces zaznamenávání pohledávek bude popsán ještě před samotným testováním, abychom přiblížili jeho prostředí, popř. identifikovali možné nedostatky, kterým je zapotřebí věnovat více pozornosti. Kontrola pohledávek bude provedena analytickými testy vzorků (reprezentantů celkového souboru), jejichž pomocí bude ověřena oprávněnost tvorby opravných položek a u pohledávek jejich existenci, ocenění, úplnost a správnost.

U závazků bude proces kontroly probíhat velice podobně. Největší rozdíl bude ve výběru prvního vzorku, jelikož u závazků se netvoří opravné položky. Proto byly namísto nich zvolené dohadné položky pasivní. Ty budou tedy nejdříve vymezeny, poté bude popsán proces zaznamenávání závazků a nakonec budou provedeny analytické testy, pomocí nichž ověříme taktéž existenci, ocenění, úplnost i správnost.

Po provedení analytických testů se budeme věnovat dalšímu možnému způsobu ověřování, tj. konfirmacím. Jedná se o potvrzení pohledávky či závazku třetí stranou (odběratelem nebo dodavatelem), přičemž jejich obsah bude také součástí 5. kapitoly.

Práce bude ukončena hodnocením proběhlých činností v praktické části práce, v němž uvedeme, k jakým závěrům jsme během testování dospěli a zda se vyskytla jakákoliv pochybení.

1 Definice a význam auditu

Vzhledem k širokému uplatnění a potřebě kontrolních činností se audit v dnešní době stal velmi rozšířeným pojmem. Je možné se setkat s velkým množstvím druhů auditu, a to např. interní audit, environmentální audit, personální audit, audit kvality, audit informačních technologií a mnoho dalších. (Obert, Mairesse, 2013). Diplomová práce se zabývá pouze auditem účetní závěrky, někdy také nazývaným jako externí audit (Müllerová, 2014).

Pro vymezení termínu „audit“ bude použita definice americké asociace účetních, kterou ve své publikaci uvádí Porter a kol.: *„Systematický proces objektivního získávání a vyhodnocování důkazů, souvisejících s vykazovanými informacemi o ekonomických činnostech a událostech jednotlivců nebo organizací, jichž se tyto informace týkají, s cílem zjistit míru souladu mezi těmito informacemi a stanovenými kritérii a sdělit výsledky zainteresovaným zájemcům“* (Porter a kol., 2003, s. 3). Millerová a kol. (2014) však zacházejí ještě dále a označuje auditing za vědeckou disciplínu, která však není v žádném oficiálním seznamu vědeckých disciplín jako samostatný vědní obor, ačkoli podle autorky splňuje všechny požadované charakteristiky vědního oboru.

1.1 Historie a význam auditu

Samotné prvopočátky auditu lze spatřovat již ve starověkém Egyptě před více než 2000 lety. Název je však odvozen z latinského slova *audire* (poslouchat), kdy pověření úředníci byli povinni účtovat o výběru a rozdělování veřejných financí. Za přítomnosti shromáždění pak museli slovně prezentovat, jak je s veřejnými fondy nakládáno (Tripathi, 2008).

V dnešní době má audit podobnou funkci. Primárním cílem externího auditu je kontrola a ověření správnosti vedení účetních výkazů a zvýšení tak jejich věrohodnosti (Weirich, 2012). Tato potřeba vznikla na základě vývoje, který společnosti prodělaly od počátku 19. století. Rodinné podniky se začaly zvětšovat, transformovaly se do mnohem větších celků a některé z nich dokonce přerostly do celosvětového měřítko. Dnes mohou čítat tisíce zaměstnanců, obrat dosahuje desítek až stovek miliard a emitováním akcií získávají prostředky pro další růst od investorů různých velikostí, z různých koutů světa. S tímto růstem však přichází také vyšší požadavky na vedení takovýchto společností, a tak se složení managementu společností mění nebo alespoň doplňuje

o skupiny profesionálních manažerů. Tím se oddělují vlastníci a osoby řídící organizaci, což je ještě více podpořeno veřejným úpisem akcií, které mohou koupit i drobní investoři (Porter, 2003). Právě tento vývoj stále více ukazuje potřebu služeb nezávislého auditora, který vlastníkům, jež neřídí organizaci, dává zpětnou vazbu, zda vedení společnosti hospodaří s prostředky tak, jak má, resp. tak, jak vykazuje v účetnictví. Lze tedy tvrdit, že audit má pomoci rozvíjet společenskou odpovědnost, jež nebude tolerovat skandály, podvody, krachy apod. (Picket, 2005)

1.2 Finanční výkazy

V České republice musejí podniky vedoucí účetnictví vytvářet účetní výkazy, mezi které patří výkaz zisku a ztráty, rozvaha, příloha k účetní závěrce a popřípadě i cash flow spolu s přehledem o změnách vlastního kapitálu. Tyto výkazy, jinak zvané jako účetní závěrka, se pak dále ukládají do sbírky listin obchodního rejstříku. Společnosti podléhající auditu jsou povinny vytvářet všechny výše uvedené dokumenty³ a navíc musí zpracovávat výroční zprávu (Dvořáček a kol., 2014).

1.2.1 Rozvaha

Rozvaha by měla podávat informace o funkční skladbě aktiv (dlouhodobá a oběžná), likviditě podniku (vykazování pohledávek a závazků podle zůstatkové doby jejich splatnosti), finanční struktuře (velikost vlastních a cizích zdrojů) a o struktuře vlastního kapitálu (interní a externí zdroje financování). Základní dvě skupiny položek jsou zde aktiva a pasiva. Aktiva se v rozvaze třídí podle likvidnosti jednotlivých položek majetku, u kterých se vykazuje stav ke konci běžného účetního období v „brutto“ hodnotě (neupravené o opravné položky) s příslušnou korekcí (oprávky a opravné položky vtahující se např. k dlouhodobému majetku, zásobám, pohledávkám apod.) a jejich „netto“ hodnotě, která vzniká po odečtení korekce od brutto hodnoty. Dále je zde uveden stav jednotlivých účtů ke konci předešlého období. Pasiva jsou členěna podle původu zdrojů a udává se taktéž stav za běžné účetní období i za minulé. Na rozdíl od aktiv se vykazují pouze v jednom sloupci, neboť korekce zde není přípustná (Kovanicová, 2004).

³ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

1.2.2 Výkaz zisku a ztráty

Tento výkaz zobrazuje výnosy a náklady společnosti za běžné účetní období. Jejich rozdílem zjišťujeme výsledek hospodaření, který slouží jako jeden z ukazatelů výkonnosti podniku. Tu lze sledovat a porovnávat v rámci účetní jednotky za určité časové období (např. za poslední tři roky) nebo v rámci odvětví. (Dvořáček a kol., 2014).

1.2.3 Příloha k účetní závěrce

Přílohu lze sestavit popisným způsobem, ale i ve formě tabulek. Důraz je kladen především na přehlednost a srozumitelnost. Jsou zde objasňovány skutečnosti, které by mohly mít vliv na úsudek všech uživatelů účetních informací. Kromě obecných údajů charakterizujících podnik jsou uváděny používané účetní metody, aplikace obecných účetních zásad a důležité informace doplňující rozvahu či výkaz zisku a ztráty (Kovanicová, 2004).

1.2.4 Výkaz cash-flow

Účetnictví nemusí plně zobrazovat reálný stav likvidity podniku. Jako příklad můžeme uvést situaci, kdy společnost dodá zboží a vystaví fakturu s domluvenou splatností. V účetnictví je tento fakt zaúčtován jako výnos, nicméně peníze z této transakce nemá dodavatel stále k dispozici. Z tohoto důvodu je předkládáno cash-flow, které zobrazuje peněžní toky oběma směry, tzn. dovnitř účetní jednotky a ven. Díky tomu lze určit, zda má daná společnost dostatek finančních prostředků k zabezpečení potřebné výše likvidity a nemá tak pouze vysoké pohledávky (Jury, 2012).

1.2.5 Přehled o změnách vlastního kapitálu

Ve vyhlášce č. 500/2002 Sb. se v §3 nachází následující popis: „*Přehled o změnách vlastního kapitálu je rozpisem položky "A. Vlastní kapitál" z rozvahy (balance) a podává informaci o uspořádání jeho položek, které vyjadřují jeho celkovou změnu za účetní období.*“ Výkaz by měl poskytovat uživateli účetní závěrky více informací o změnách vlastního kapitálu, které nejsou zřejmé z rozvahy.⁴ Nejčastěji má tento výkaz podobu

⁴ Přehled o změnách vlastního kapitálu. [online] grinex.cz [cit. 7. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.grinex.cz/cs/komentare/prehled-o-zmenach-ve-vlastnim-kapitalu>

tabulky, do které se zaznamenávají změny jednotlivých položek vlastního kapitálu za dané účetní období.

1.2.6 Výroční zpráva

Výroční zpráva by měla informovat o vývoji výkonnosti, činnosti a hospodářském postavení účetní jednotky. V § 21 zákona o účetnictví můžeme nalézt jak kritéria pro zákonnou povinnost ji vytvářet, tak i požadavky na její obsah⁵:

- významné skutečnosti, které nastaly až po rozvahovém dni,
- předpokládaný vývoj činnosti účetní jednotky,
- aktivity v oblasti výzkumu a vývoje,
- aktivity v oblasti životního prostředí a pracovněprávních vztahů,
- informace o tom, zda má účetní jednotka organizační složku v zahraničí,
- informace požadované podle zvláštních právních předpisů.

Dále obsahuje výroční zpráva účetní závěrku, případně i zprávu auditora⁶.

1.3 Uživatelé účetních informací

Účetní informace nejsou důležité pouze pro vlastníky společnosti, ale zajímají také mnohem více externích uživatelů těchto dat (Richiute, 1994). Z tohoto důvodu je výsledek auditu důležitý nejen pro danou společnost, ale dokáže ovlivnit i prostředí společnosti.

Investoři

Braiotta a kol. (2010) považují investory za největší skupinu uživatelů účetních informací. Většina investorů se rozhoduje na základě těchto údajů, proto by měly být nezkreslené a pravidelně zveřejňované. Poukazují zde i na vliv investorů, kteří dokáží změnit směr, kterým se společnost ubírá, ať už jako zdroj financí nebo jako potenciální spoluvlastník.

Dále je pro investora důležitá momentální „kondice“ společnosti, neboť investice by správně měla přinést zisk, což společnost v útlumu nebo dokonce v úpadku málokdy zajistí. Vzhledem k jednoduchosti výpočtu se investor často rozhoduje podle ukazatele

⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

zisku na akcii a od ní se odvíjející výše dividendy⁶. Vzhledem k tomu, že oba tyto ukazatele jsou ovlivněny hospodářským výsledkem podniku, hrozí zde riziko falšování finančních výkazů, aby tak management zamezil poklesu ceny akcií. Toto riziko se však nedá vyloučit ani u společností, kterým se daří. Z těchto důvodů je důležité odvést kvalitní práci auditora a udržet tak důvěru investorů ve správné vedení účetnictví dané organizace.

Poskytovatelé úvěrů

Úvěry mohou být dalším zdrojem finančních prostředků pro společnosti. Jejich poskytovatelé ale potřebují informace o subjektu, kterému půjčují, zejména pro stanovení požadované úrokové sazby. Mezi poskytovatele finančních prostředků můžeme zařadit bankovní instituce, které na základě rizika a délky splácení úvěru určují výši úrokové sazby (Soltani, 2007). Dalšími poskytovateli mohou být i investoři, kteří se ale od první zmiňované skupiny v této kapitole liší tím, že nekupují akcie společnosti, nýbrž obligace.

Veřejné instituce

Z veřejných institucí se jedná především o finanční úřad. Ten vybírá daně, což je důvodem, proč ho zajímá, zda účetní jednotka odvedla správnou výši daně. Proto i tuto entitu zajímá výsledek externího auditu, který by měl odhalit případný podvod. Dále se může jednat např. o instituce, které sbírají a zpracovávají statistická data. Informace vyžadují také burzy, na kterých jsou obchodovány cenné papíry a společnosti je tak musí do těchto institucí posílat⁷.

Dodavatelé a odběratelé

Pro dodavatele je důležité, aby byl daný podnik dostatečně likvidní. Pokud přijde objednávka od společnosti, která je již několikátý rok ve ztrátě a v majetku či na bankovním účtu nemá žádné finanční prostředky, dodavatel pravděpodobně odmítne objednávce vyhovět. Stejně tak odběratelé se budou zajímat zejména o finanční stabilitu a dlouhodobou schopnost vyhovět jejich požadavkům (Soltani, 2007).

⁶ Slovník investorských pojmů. [online] cz.saxobank.cz [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://cz.saxobank.com/support/slovník-pojmu/eps>

⁷ Uživatelé účetnictví. [online] uctovani.net [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.uctovani.net/clanek.php?t=Ucetnictvi-od-A-do-Z-2-dil-Vyznam-a-funkce-ucetnictvi-uzivatele-ucetnictvi&idc=70>

Konkurence

Zveřejňováním informací sice společnost odkrývá své výsledky konkurenci, na druhou stranu ale díky povinnosti zveřejňovat informace získává data ke srovnání od ostatních společností. Mohou tak podle toho měnit svou strategii, popř. získat data pro případnou fúzi či akvizici (Rittenberg, 2007).

1.4 Podvodná jednání

Podle § 7 odst. 2) zák. č. 563/1991 Sb., jsou účetní jednotky povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka sestavená na jeho základě podávala věrný a poctivý obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky. Mohou však nastat situace, kdy účetní jednotka zkreslí vykazovaná data, což můžeme označit za podvod. Ten lze charakterizovat jako „*záměrné jednání či opomenutí za účelem oklamat další osoby, jež vede k tomu, že oběť utrpí ztrátu a/nebo pachatel dosáhne zisku.*“ (Bishop a kol., s. 5).

Dubis a kol. (2011) považují za důvod podvodného jednání tlak či motiv vyvolávající potřebu, která je uspokojena spácháním podvodu. Představme si situaci, kdy je manažer odměňován podle výše zisku. Udejme si hranici 500 000 Kč, která zajistí manažerovi nejvyšší možnou odměnu. Společnost dosáhne za rok 201x 530 000 Kč zisk a manažer se tak těší na vyšší výplatu. Dva dny před koncem roku ale přijde faktura vztahující se k roku 201x na 50 000 Kč. Jak se manažer zachová?⁸ Cascarino (2013) hledá příčiny v psychice člověka a používá k lepšímu pochopení tzv. trojúhelník podvodu.

Obrázek č. 1 Trojúhelník podvodu

Zdroj: CASCARINO, E. Richard. *Corporate Fraud and Internal Control*. 1.vyd., Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2013, 178 s., ISBN 978-1-118-47851-6

⁸ Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

Racionalizace

Jako racionalizaci označujeme proces, během kterého se „podvodník“ ztotožní se svým jednáním a považuje ho za správné. Zde záleží na povaze člověka, jak rychle, a zda vůbec, se dokáže ztotožnit s podvodným jednáním.

Příležitost

Příležitost může vzniknout zcela nečekaně a můžeme ji často považovat za „spoušť“ páchání podvodu. Je proto nutné neustále kontrolovat a detekovat nesprávné chování.

Tlak

Pod tlak se může daná osoba dostat několika způsoby. Může se jednat např. o osobní život - rodinné problémy, finanční situace apod. Druhým velice častým aspektem je prostředí samotné firmy. Je proto důležité si všimnout změn v chování jednotlivých manažerů.

Právě externí prostředí může manažera přimět, stejně tak jako svůj osobní prospěch, k falšování účetnictví. Dubis a kol. (2011) se věnují internímu prostředí společnosti, nicméně ne každý účetní podvod musí být iniciován potřebami manažerů. Soltani (2007) uvádí několik příkladů zdrojů tlaku z vnějšího prostředí. Považuje za ně např. vysokou míru konkurence na trhu, provozní ztrátu zvyšující možnost bankrotu, požadovanou očekávanou výše zisku po managementu, snahu získat lepší podmínky pro získávání cizího kapitálu apod.

Postup auditora při odhalení podvodu, tzn. úmyslného podvodného jednání, najdeme v mezinárodních auditorských standardech ISA 240⁹, které se věnují povinnosti auditora ve vztahu k podvodům při auditu účetní závěrky. Právě auditor by měl odhalit a osvětlit jakékoliv nesrovnalosti ve vedení účetnictví. Quick a kol. (2008) poukazují na jeden ze základních aspektů stability a tou je důvěra. Tvrdí, že není důležitá pouze ve vztahu majitel – manažer, ale je také nezbytnou podmínkou, aby kapitálový trh efektivně přerozděloval kapitál. Je tedy úlohou auditu, aby účetní výkazy korespondovaly se skutečností a zajistil tak důvěru, pokud ovšem nenajde závažná pochybení, v jednotlivé účetní jednotky, čímž poskytne kapitálovému trhu relevantní informace.

⁹ Mezinárodní auditorský standard ISA 240. [online] kacrcz.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.kacrcz.cz/file/1775/SA%20240_HB%202013.pdf

Prvotní aspekt důvěry však musí začínat u samotného auditora. Tommie a Aaron Singletonovi (2010) poukazují na možnost podplácení, což je bezpochyby klasifikováno jako korupce, tudíž trestný čin, který by neměl být nijak tolerován. Jak ale udává Dvořáček a kol., v České republice se můžeme setkat s problémem, neboť česká legislativa korupci přímo nevymezuje. Obecně však můžeme říci, že korupce je „zneužití svěřených pravomocí, za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu“ (Dvořáček a kol., 2014, s.112).

1.5 Povinnost auditu v ČR

S externím auditem se spíše setkáváme v soukromém sektoru, který tuto kontrolní činnost vykonává dobrovolně nebo povinně dle zákona. Podle § 2 odst. a) zákona č. 93/2009 Sb. můžeme povinný audit charakterizovat jako: „*Ověření řádných a mimořádných účetních závěrek nebo konsolidovaných účetních závěrek, pokud takové ověření vyjadřuje jiný právní předpis; případně ověření mezitímní účetní závěrky, pokud takové ověření vyžaduje jiný právní předpis.*“¹⁰ Povinný audit pak mají účetní jednotky, které splňují následující kritéria:

Akciové společnosti mají dle zákona § 20 odst. 1 písm. a) zák. č. 563/1991 Sb. povinný audit účetní závěrky, pokud ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka (§ 18 odst. 3) ověřuje, a účetního období bezprostředně předcházejícího, bylo naplněno alespoň jedno z následujících tří kritérií:

- a) aktiva brutto celkem více než 40 mil. Kč (položky podle § 26 odst. 3)
- b) roční úhrn čistého obratu více než 80 mil. Kč (ročním úhrnem čistého obratu se rozumí výše výnosu snížená o prodejní slevy a dělená počtem započatých měsíců, po které trvalo účetní období, a vynásobená dvanácti)
- c) průměrný přepočtený stav zaměstnanců v průběhu účetního období více než 50, zjištěný způsobem stanoveným na základě zvláštního právního předpisu (zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě).

Povinnost vždy provést audit účetní závěrky mají **vybrané typy akciových společností** upravené speciálním zákonem, jako jsou: emitent kótovaného cenného papíru (§ 118 odst. 3 zák. 256/2004 Sb.), obchodník s cennými papíry (§ 16 odst. 1 zák. 256/2004

¹⁰ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů.

Sb.), banky (§ 22 zák. 21/1992 Sb.), investiční společnosti, investiční fondy (§ 85 odst. 1 - 2 zák. 189/2004 Sb.), pojišťovny (kromě VZP a zaměstnaneckých pojišťoven; § 82 odst. 2 zák. 277/2009 Sb.) a dále družstevní záložny.

Ostatní obchodní společnosti a družstva jsou povinny provádět audit účetní závěrky v případech, kdy ke konci rozvahového dne účetního období, za nějž se účetní závěrka ověřuje (§ 18 odst. 3), a účetního období bezprostředně předcházejícího, překročily nebo již dosáhly alespoň dvou ze tří kritérií uvedených u akciových společností. Stejně podmínky platí také pro **fyzické osoby**, které vedou účetnictví a jsou zapsány v obchodním rejstříku.

2 Profesní organizace a etické požadavky na auditora

Externí ověřování účetních výkazů je bezesporu důležitá. Je však velice důležité, aby byla prováděna řádně a bez možného ovlivňování toho, kdo jí provádí. Tomu pomáhá činnost světových i národních profesních organizací, jež „nastavují laťku“ pro kvalitní provádění kontrol.

2.1. Komora auditorů ČR

Vzhledem k vysokým požadavkům na odbornost, která se váže k vykonávání auditu, není možné, aby tato činnost byla ponechána sama sobě, bez jakékoliv regulace, neboť v tržním prostředí nemusí být partikulární zájmy shodné s veřejným zájmem. Na druhou stranu není vhodná ani centrální státní regulace, z důvodu možného tlaku na prosazení zaměření auditu, které odpovídá státním zájmům (především fiskální oblast). Pro regulaci auditorské profese byla zvolena samosprávná profesní organizace, která má zajišťovat vysokou odbornost, kvalitu služeb a dodržování etických pravidel (Müllerová, 2013).

Komora auditorů České republiky (KAČR) je právě takovouto organizací. Vznikla již v roce 1993 a od dubna 2009 je její působnost upravena zákonem o auditorech č. 93/2009 Sb.¹¹ Velice důležitým faktorem je povinné členství auditorů v KAČR. V opačném případě by bylo zcela nemožné něco nařizovat či postihovat nečleny organizace, kteří by se neřídili podle předepsaných pravidel (Müllerová, 2013). Povinné audity účetních závěrek tak mohou provádět pouze auditori s příslušným oprávněním, kteří jsou navíc zapsáni v seznamu auditorů a auditorských společností vedeném KAČR³.

Funkce KAČR

Komora auditorů má mnoho funkcí. Ty obecnější byly již vymezeny, nicméně uvedme ještě některé další, které nám více přiblíží činnost KAČR³:

- vede seznam auditorů a seznam auditorských společností,
- eviduje asistenty auditora,
- organizuje auditorské zkoušky a rozdílové auditorské zkoušky,
- vydává auditorské oprávnění,

¹¹ O Komoře auditorů ČR. [online] kacr.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.kacr.cz/o-komore-auditoru>

- vydává národní auditorské směrnice v souladu s obecně závaznými právními předpisy a mezinárodními standardy,
- rozhoduje o dočasném nebo trvalém zákazu auditorské činnosti a o kárných opatřeních,
- organizuje vzdělávací akce v rámci přípravy ke zkoušce auditorů.

Orgány Komory

Nejvyšším orgánem KAČR je **sněm**, který je svoláván nejméně jednou za dva roky. Sněmu se mohou účastnit všichni statutární auditori zapsaní v seznamu auditorů, který je Komorou veden. Tajnou volbou sněm volí členy orgánů, schvaluje statut a vnitřní předpisy, etický kodex a auditorské standardy. Dále rozhoduje o výši povinného příspěvku placeného statutárními auditory a auditorskými společnostmi na činnost Komory, schvaluje účetní závěrku a volí auditora, který ji ověřuje (Müllerová, 2014).

Výkonný výbor je pak nejvyšší výkonný orgán Komory auditorů, jenž řídí komoru v období mezi sněmy. Má udělené pravomoci podle zákona o auditorech, usnesením sněmu, statuem a ostatními vnitřními předpisy. Ze svých řad volí prezidenta (zároveň statutární zástupce komory), prvního viceprezidenta a viceprezidenta. Jmenuje také ředitele úřadu. Jako pomocné orgány zde působí odborné výbory a pracovní skupiny¹².

Dalším orgánem je **Dozorčí komise**, která řídí systém kontroly auditu, kontroluje dodržování zákona o auditorech, plnění usnesení sněmu, dodržování dalších právních předpisů a vnitřních předpisů (Králíček, 2009).

Kárná komise provádí kárná řízení. Na základě zákona a v souladu s kárným řádem Komory rozhoduje o tom, zda porušil auditor zákon, auditorské směrnice či vnitřní předpisy Komory⁴.

2.2 Mezinárodní federace účetních a auditorů

Mezinárodní federace účetních (International Federation of Accountants, IFAC) je organizace s celosvětovou působností, ve které působí přibližně 2,5 milionu účetních odborníků ze 130 zemí¹³. Posláním této organizace je mimo jiné přispívat k vytváření, přijímání a implementaci mezinárodních standardů, rozvoji silných účetních a auditorských profesních organizací a vysoce kvalitních účetních a auditorských praxí.

¹² O Komoře auditorů ČR [online] kacrcz.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.kacrcz.cz/o-komore-auditoru>

¹³ About IFAC. [online] ifac.org [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifac.org/about-ifac>

IFAC proto zajišťuje podmínky pro fungování čtyř nezávislých orgánů, vydávajících mezinárodní standardy. (Müllerová a kol., 2014)

Rada pro mezinárodní auditorské a ověřovací standardy (The International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB) se zaměřuje na vývoj, přijetí a implementaci mezinárodních standardů pro audit (ISA), pro ověřovací zakázky (ISAE), pro související služby (ISRS), pro řízení kvality (ISQC). Pomocí těchto standardů se snaží zvýšit kvalitu a důvěryhodnost auditorské profese a zároveň přiblížit národní standardy jednotlivých zemí k mezinárodním (Müllerová a kol., 2014).

Vytváření a vydávání mezinárodních standardů v oblasti etiky má na starost **Rada pro mezinárodní etické standardy účetních** (International Ethics Standards Board for Accountants – IESBA). Etické požadavky pro auditory a účetní znalce jsou pak stanoveny v Etickém kodexu, který musí členské země IFAC uplatňovat, nejsou-li v členské organizaci přísnější nebo nemohou-li být dodržovány ze zákonných či regulatorních důvodů (KAČR, 2011).

Dalším nezávislým orgánem je **Rada pro mezinárodní účetní standardy pro veřejný sektor** (International Public Sector Accounting Standards Board, IPSASB) vydávající standardy pro veřejný sektor, přičemž přihlíží k cílům IFAC¹⁴.

Čtvrtým orgánem je **Rada pro mezinárodní standardy vzdělávání účetních** (International Accounting Education Standards Board, IAESB) zabývající se vzděláváním, jež je požadováno jak pro vstup do účetní profese, tak i během jejího vykonávání. Svou činností dále pomáhá přibližovat vzdělávací standardy u rozvojových zemí nebo v zemích v procesu transformace, čímž podporuje hospodářský rozvoj¹⁵.

2.3 Etika

Aby se auditor vyhnul jakémukoliv nařčení z podvodného jednání, měl by dodržovat tzv. etický kodex. Slovo etika pochází z řeckého slova *ethos*, které původně znamenalo „obvyklé místo k pobytu“, což v přeneseném významu můžeme považovat za mrav nebo morálku (Sedláček, 2006). Veškeré profese, jako je např. právník, lékař, účetní apod., si vyvinuly jistý model chování a očekávají, že se jimi členové dané profese

¹⁴ About IPSASB. [online] ifac.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifac.org/public-sector/about-ipsasb>

¹⁵ About IAESB. [online] ifac.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifac.org/education/about-iaesb>

budou řídit při výkonu své činnosti (Saxena, 2010). Rozhodování v rámci etického jednání nemusí být vždy jednoduché, nicméně závisí na něm auditorova reputace, kterou není snadné znovu získat zpět. Zato dostat se do kompromitující situace není při výkonu auditorské profese vůbec těžké (Johnstone a kol.). Je však nezbytné, aby se auditor zachoval podle etického kodexu a nezpůsobil tak škodu klientovi nebo sobě, popř. společnosti, pro kterou pracuje.

2.4.1 Etický kodex

V České republice stanovuje etické požadavky na auditora Etický kodex pro auditory a účetní znalce, kterému se věnuje § 13 zákona č. 93/2009 Sb. Samotný kodex je rozdělen do tří částí. První část se věnuje Obecné platnosti kodexu, kde můžeme najít kapitoly týkající se základních principů, jež je auditor/účetní povinen dodržovat. Jedná se o integritu (být upřímný a čestný), objektivitu (nebýt zaujatý a nepřipustit vliv jiných stran na uvažování auditora), požadavky na odbornou způsobilost (udržovat odborné znalosti a dovednosti), důvěrný charakter informací (zachovávat mlčenlivost o získaných informacích) a profesionální jednání (dodržovat zákony a vyhlášky). Následuje část věnovaná auditorům. Zde se mimo jiné pojednává o získávání zakázek, konfliktu zájmů, darech a pohostinnosti, nezávislosti auditora atd. Poslední část je pak věnována účetním znalcům. Upozorňuje na možné konflikty, ukládá požadavky na přípravu a vykazování informací, poukazuje na zajištění potřebné kvalifikace apod. (KAČR, 2011).

2.4.2 Hrozby

Při výkonu auditorské profese se mohou objevit také různé hrozby, které jsou způsobovány řadou souvislostí a událostí. Vznik hrozby může ohrozit samotné dodržování základních principů auditorem a v etickém kodexu KAČR jsou pak uvedeny v kategoriích: hrozba vlastní zainteresovanosti (hrozba, že nějaký finanční podíl nebo i jiný ovlivní chování a úsudek auditora), hrozba prověrky po sobě samém (hrozba, že auditor nesprávně vyhodnotí předešlý závěr nebo službu poskytnutou auditorem ze stejné organizace a bude jej používat při poskytování služeb), hrozba protekčního vztahu (hrozba, že auditor podporuje stanovisko klienta nebo zaměstnavatele natolik, že je zpochybněna jeho objektivita), hrozba spřízněnosti (hrozba, že auditor bude na základě dlouhodobého či blízkého vztahu klientovi příliš nakloněn) a hrozba

vydíratelnosti (auditor může být odrazen skutečnými nebo naznačovanými hrozbami) (Krechovská, 2012).

2.4.3 Nezávislost auditora

Význam nezávislosti spočívá v samotné auditorské profesi. Vykonávání auditu je činnost ve veřejném zájmu, čímž se odlišuje např. od advokacie nebo poradenství, které slouží svému klientovi. Nezávislostí je zde myšlen stav, kdy auditor není zatížen vlivy okolí, které by mohly působit na jeho odborný úsudek, a zároveň stav, ve kterém auditor dokáže tyto vlivy omezit, aby nebylo možné dospět logickou úvahou k závěru, že je tímto ovlivněna jeho činnost (Králiček, 2009).

V § 14 zák. č. 93/2009 Sb. je uvedeno několik bodů týkajících se nezávislosti auditora¹⁶:

- Auditor musí být nezávislý na auditované osobě a nesmí se podílet na jejím rozhodování.
- Auditor nesmí provádět audit, pokud existuje jakýkoliv přímý nebo nepřímý finanční, obchodní, pracovněprávní nebo jiný vztah, ze kterého lze usuzovat ohrožení nezávislosti auditora.
- Auditor musí přistoupit k opatření zmírnit ohrožení nezávislosti auditora, pokud se jedná o kontrolu vlastních služeb, existence vlastního zájmu, upřednostňování některých osob, správu majetku nebo další skutečnosti uvedené v etickém kodexu. Je-li význam takový, že je nezávislost přesto ohrožena, audit neprovede.
- Pokud je auditor dlouhodobě závislý na příjmech z poskytování služeb účetní jednotce, nesmí u ní audit provádět.
- Do činnosti statutárního auditora nesmí zasahovat nikdo z auditorské společnosti (společníci, vedoucí zaměstnanci, členové statutární orgánů apod.) takovým způsobem, aby byla ohrožena nezávislost a nestrannost auditora.
- Ve spisu auditora je auditor povinen uvést všechna významná ohrožení své nezávislosti, jakož i opatření přijatá k jejich zmírnění.

¹⁶ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů.

O'Regan (2004) dále upozorňuje na četné množství dárků či nadměrnou pohostinnost a zábavu. Dále uvádí také nepřiměřenou cenu za služby, která by mohla být jistou formou úplatku.

Důležitou úlohu zde sehrávají také média, která hlídají, zda je auditor opravdu nezávislý (sledují především korupci a možné vazby mezi auditorem a klientem) a rozšiřují informace o podvodných jednáních (Tripathi, 2008).

3 Auditorské postupy

Stejně jako u ostatních služeb vzniká i audit na základě poptávky (Soltani, 2007), ať už ze zákonem stanoveného důvodu nebo jako dobrovolný požadavek externí kontroly účetnictví, se kterým se můžeme setkat např. u neziskových organizací, které si tak zvyšují svou důvěryhodnost (Ruppel, 2006). Je však nutno podotknout, že práce auditora nezačíná a nekončí samotnou kontrolou účetní jednotky, nýbrž zahrnuje mnohem více činností, které musí auditor s ohledem na auditorské standardy provést (Müllerová, 2013). Vzhledem k nejednotnému přístupu autorů odborných publikací k této otázce se bude následující část řídit pořadím uvedeným v publikaci *Příručka pro provádění auditu*, kterou ve spolupráci se společností Deloitte vydala Komora auditorů ČR (KAČR, 2012).

3.1 Činnosti před uzavřením smlouvy

Obdržení (ne však akceptaci) zakázky můžeme považovat jako „startovní bod“ celého procesu auditu. K její samotné akceptaci a podpisu smlouvy je však nutno provést poměrně velké množství kroků.

3.1.1 Identifikace rizik

Pro vykonávání auditu vždy existuje nějaké riziko, na kterém je závislá auditorova dobrá pověst. Ten by proto měl před každou zakázkou posoudit míru rizika a poté rozhodnout, zda přijme nebo odmítne zakázku (Sedláček, 2006).

Identifikaci rizikových faktorů před příjmem zakázky je věnována v mezinárodních auditorských standardech velká pozornost a proto by měla být uskutečněna co nejdříve. Posuzování, zda se jedná o obvyklé či vyšší než obvyklé riziko, je prováděno na základě identifikace rizikových faktorů, kterými jsou zejména (Müllerová a kol., 2014):

- povaha podnikatelského prostředí (citlivost na změny v odvětví, v zákonech, závislost na obchodních partnerech),
- povaha podnikatelské činnosti (délka výrobního cyklu, povaha technologie, konkurence, zkušenosti v oboru),
- charakter obchodních transakcí (specifické komplikované transakce) a vztahy mezi účetní jednotkou a jinými společnostmi (transakce s propojenými osobami),

- organizační struktura účetní jednotky (složitost, způsob delimitace pravomoci a odpovědnosti na nižší útvary),
- struktura vedení účetní jednotky a jeho důvěryhodnost (struktura by měla odpovídat rozsahu a povaze podnikatelské činnosti, výše fluktuace vedoucích pracovníků),
- způsob vnímání odpovědnosti za účetní závěrku (vztahy mezi vedením a statutárním orgánem odpovídajícím za účetní závěrku).

Kromě rizik je zapotřebí si také v této fázi objasnit nezávislost auditora, jež by měla být přesně formulována s ohledem na možné změny během kontrolních činností (např. změny na různých pozicích ve společnosti), aby vyhovovala auditorským standardům (Picket, 2006)

3.1.2 Stanovení podmínek zakázky

V případě, že auditor neodhaduje příliš vysoké riziko, shledá sebe samého jako nezávislého a rozhodne se na základě těchto údajů zakázku přijmout, měl by uzavřít s klientem písemnou smlouvu. Ta by měla obsahovat, čeho se audit bude týkat (cíl, rozsah, podmínky), míru zodpovědnosti auditora a vedení společnosti, prohlášení informující o vykonání auditu na základě přijatých standardů a odhadované datum pro konečnou zprávu auditora (Kerr a kol., 2011).

3.2 Plánování auditu

Pokud auditor s klientem uzavřeli písemnou smlouvu, následuje sběr dalších informací o klientovi, neboť není možné plánovat ani realizovat audit bez toho, abychom více poznali kontrolovanou účetní jednotku (Renard, 2010).

3.2.1 Předběžné plánovací procedury

Pro úspěšné provedení auditu je důležité nejdříve **porozumět činnosti klienta** (organizace, strategie, klíčové osobnosti apod.) a oboru, ve kterém podniká. Díky tomu je auditor schopný identifikovat signifikantní faktory, které ovlivňují podobu finančních výkazů. Tyto informace může získat tak, že navštíví klienta, setká se a uskuteční hovory s vedením, dále se může zeptat zaměstnanců (především klíčových) nebo využít analytické metody, pomocí nichž zkoumá klientovu dokumentaci, publikace o vývoji odvětví a záznamech z auditu v předešlém roce (Porter a kol., 2003). Mougín (2008)

upozorňuje na důležitý aspekt při dotazování, tj. pokaždé si ověřit, zda dotazovaná osoba je dostatečně kompetentní (z hlediska znalostí) k tomu, aby byla schopna odpovědět.

Faktory, které by měl auditor brát v úvahu, jsou jak uvnitř, tak vně podniku. Interní budou závislé na velikosti podniku, jeho činnosti, struktuře vlastnictví, podnikatelské strategii, způsobech a zdrojích financování apod. Naopak externí závisí především na odvětví, od kterého se odvíjí stabilita podnikatelského prostředí, úroveň konkurence (zahraniční i tuzemská), ekologické požadavky či legislativa (Sedláček, 2006).

Dále by měl auditor svou pozornost směřovat ke **kontrolnímu prostředí**. Díky němu může charakterizovat informovanost a činnost statutárních orgánů, vedení společnosti i samotných zaměstnanců. Samotné porozumění kontrolnímu systému je pro audit důležité z hlediska toho, jak moc se může auditor spolehnout na vnitřní kontrolu (Müllerová a kol., 2014). Je však důležité, aby i u bezchybné vnitřní kontroly auditor zachoval profesionální skepticismus. Ten můžeme charakterizovat jako kritický postoj k daným faktům a pokládání otázek (sobě i druhým), zda realita opravdu odpovídá zaznamenaným hodnotám (Messier a kol., 2008).

Nemalou pozornost je potřeba věnovat i **účetnímu systému** společnosti. Auditor se musí přesvědčit, že je systém vykazování pravdivý a pro danou společnost vhodný (Saxena, 2010). Následuje **provedení předběžných analytických postupů** zaměřených na účetní zůstatky v hlavní knize, kdy se auditor zabývá především porovnáváním zůstatků běžného účetního období se zůstatky předešlého roku, analýzu významných rozdílů mezi jednotlivými roky, metody používané účetní jednotkou a jejich změny, sledování trendů atd. K získání dalších podpůrných ukazatelů lze provést i jinou analýzu za použití poměrových ukazatelů, jako je likvidita, aktivita, rentabilita, zadluženost apod. (Müllerová, 2013).

Jako poslední krok před vytvořením samotného plánu auditu je určení hladiny významnosti, tzv. **materiality**. Ta udává významnost účetní informace a určuje tak hranici, nad kterou má její opomenutí nebo zkrácení signifikantní dopad na pravdivost účetních výkazů. Samotná výše není přesně definována a záleží tak na posouzení auditující osoby, jak vysokou hladinu zvolí (Rittenberg a kol., 2007). V příručce pro auditory tak můžeme nalézt pouze doporučené hodnoty, a sice 3 – 7 % hospodářského

výsledku před zdaněním, 1 – 3 % výnosů, 1 – 3 % celkových aktiv a 3 – 5 % vlastního kapitálu (KAČR, 2012).

3.2.2 Vytvoření plánu auditu

Na základě výše uvedených aspektů lze již vytvořit strategii a plán auditu.

Posouzení rizika na úrovni účetních zůstatků

Jeden z pohledů na auditorské riziko jej uvádí jako kombinaci dvou faktorů – účetní výkazy klienta obsahují chybu a auditor na ni nepřijde (Messier a kol., 2008). Pro jeho ohodnocení je potřeba brát v úvahu dvě základní rizika plynoucí z prostředí - inherentní a kontrolní. Inherentní, neboli základní či přirozené, riziko udává, že mohou existovat události či podmínky, které společnost nemusí být schopna zmírnit vnitřní kontrolou a mohou tak vzniknout nepřesnosti v účetních výkazech. Kontrolní riziko pak poukazuje na interní kontrolu, která nemusí vždy předcházet a objevovat chyby. Rozdělení rizik do těchto dvou základních skupin pomáhá auditorovi nepřehlédnout klíčové oblasti a dává mu podklady k určení, jak může důvěřovat vnitřnímu kontrolnímu systému auditované společnosti, což dále může zohlednit v samotném plánování (Braiotta a kol., 2010). V literatuře dále figuruje i tzv. zjišťovací riziko (Johnstone a kol., 2013; Sedláček, 2006), které bylo charakterizováno již výše, tj. auditor neodhalí danou chybu. Celkové auditorské riziko je tak charakterizováno dle následující rovnice:

$$AR = IR \times KR \times ZR,$$

kde IR představuje inherentní riziko, KR kontrolní riziko a ZR zjišťovací riziko (Sedláček, 2006).

Plánování auditorského postupu

Pokud jsou identifikována rizika, lze na základě dosavadních zjištění přistoupit k plánování auditorského postupu, ve kterém je již utvářena samotná strategie (Porter, 2003). Ta se bude odvíjet od rozsahu vykonávaného auditu, ke kterému je zapotřebí zpracovat časový plán (Messier a kol., 2008). Spolu s časovým plánem se zjišťují i požadavky na počet pracovníků v auditorském týmu. Ten se podle rozsahu zakázky může skládat z jedné, ale i více osob (Russell, 2007). Dále je důležité znát požadavky na jednotlivé úkony a disponibilitu jednotlivých pracovníků, kteří se podílí

na vykonávání auditu. Musíme brát v úvahu dosavadní zkušenosti (pracovní zkušenosti, trénink, další znalosti apod.) a podle toho odhadnout, jak dlouho budou jednotlivé úkony trvat. Následně je zapotřebí rozhodnout, jakým způsobem bude vedoucí týmu jednotlivé členy vést, řídit a kontrolovat (Braiotta a kol.).

Do plánu by tak na základě dosavadních etap přípravy mělo být uvedeno následující (Sedláček, 2006):

- zvláštní auditorské postupy u zakázek s vyšším rizikem,
- testy věcné správnosti v závislosti na kvalitě kontrolního systému klienta,
- prozkoumání a vytipování problémových oblastí,
- získávání důkazních informací,
- testy spolehlivosti počítačových kontrol (dle míry závislosti na výpočetní technice),
- auditorské postupy vyplývající ze statutárních a jiných závažných požadavků,
- časový plán provádění auditu.

Plán testů vnitřních kontrol

Kontrolním prostředím je potřeba se zabírat již během předběžných plánovacích procesů. Poté, co jsou prozkoumány kontrolní mechanismy, se přistupuje k jejich testování, které spočívá v prokázání jejich efektivity při odhalování a prevenci chyb (Messier a kol., 2008). Kontrolní postupy mohou vykonávat zaměstnanci manuálně nebo pomocí speciálního softwaru pro programové kontrolní postupy. Je zapotřebí začít získávat informace u vedoucích pracovníků a poté směřovat pozornost na nižší úroveň řízení. Na všech těchto úrovních musí auditor posoudit, zda a v jakém rozsahu mohou kontrolní činnosti zabránit či odhalit významné nedostatky (Müllerová, 2013).

Plán testů věcné správnosti

Tyto testy slouží k určení významných chyb, které nemusí vnitřní kontrolní systém zaznamenat. Do plánu se zahrnuje test pro každou potenciální chybu s ohledem na specifická rizika a míru jejich možného snížení vnitřní kontrolou (Sedláček, 2006). Pro ověření věcné správnosti se vybírá z testů analytických, detailních nebo jejich kombinace. Analytické slouží k doložení částek v účetní závěrce na základě

předvídatelných vztahů mezi účetními i neúčetními údaji. Jsou uplatňovány především pro velké objemy transakcí, které postupem doby vykazují určitý trend. Testy detailních údajů slouží ke shromáždění důkazních informací pro doložení částky uvedené v účetní závěrce. Tyto postupy jsou využívány pro ověřování existence, správnosti a oceňování. Auditor si stanoví zůstatky, u kterých bude testovat vybrané položky, zda nejsou nadhodnoceny nebo naopak podhodnoceny, popř. zda jsou účtovány ve správném období (Müllerová a kol., 2014).

Shrnutí plánu auditu

Pokud je plán hotov, měl by ve svém závěru obsahovat krátké shrnutí. Dle formuláře KAČR obsahuje následující strukturu (KAČR, 2012):

- předmět podnikání účetní jednotky,
- riziko zakázky,
- riziko výskytu podvodu,
- změny ve významných účetních metodách,
- problémy z předchozích let,
- účetní systém,
- informační technologie,
- vnitřní kontroly,
- předběžné analytické postupy,
- hladina významnosti (materiality),
- významná rizika,
- plán testů kontrol a testů věcné správnosti,
- časový rozvrh auditu,
- kontaktní adresy,
- rozpočet a cena,
- auditorovi odborníci.

Vytvořený plán by měl být následně prodiskutován se členy týmu a s auditovanou účetní jednotkou, aby se tak obě strany vyhnuly budoucím konfliktům ohledně časových požadavků v průběhu auditu (Russell, 2007).

3.3 Provedení auditu

Po samotném naplánování průběhu auditu je zapotřebí ještě před samotným provedením zažádat o potřebnou dokumentaci, která by měla být k dispozici již na začátku provádění samotného auditu. V opačném případě může dojít k prodloužení ověřování jednotlivých položek, což přináší dodatečné náklady a nutnost upravovat plán. Jedná se především o autentické dokumenty, jako jsou faktury, smlouvy, interní komunikace, popř. externí konfirmace¹⁷.

3.3.1 Provádění testů spolehlivosti

Testy spolehlivosti mají ověřit, do jaké míry se může auditor spoléhat na vnitřní kontrolu. Lze je provádět přímo či nepřímo, přičemž v praxi se oba přístupy zpravidla prolínají. Přímé testování je založeno na pozorování. Auditor je sice přímo účastníkem procesů, nicméně to ověření nestačí, neboť pracovníci mohou za jeho přítomnosti pracovat pečlivěji než obvykle. Proto je nutné provádět i nepřímé testování, které zahrnuje diskuzi s pracovníky, na základě které lze získat informace o provádění kontroly (kdo ji provádí, kdo na něj dohlíží apod.), z čehož lze posoudit, jestli určité kontroly pracují spolehlivě. Kromě dotazování se také využívají záznamy a zápisy z kontrolních činností, jejich výsledky (zda se vyskytly chyby a jaký byl další postup) či změny v kontrolních postupech a jejich důvody (Müllerová, 2013).

Samotné výsledky těchto testů určují i rozsah testování spolehlivosti kontrolního systému. Jsou-li výsledky pozitivní, pak je přikročeno k provedení pouze základního stupně testů. Pokud auditor zjistí nějaké nedostatky, avšak i přesto usoudí, že jsou účetní operace zpracovány systematicky, měl by zvolit střední stupeň testů. V případě vysokého specifického rizika je u operací a potenciálních chyb zapotřebí vykonat detailní testy věcné správnosti. Veškeré provedené testy a získané důkazní informace (zápisy z jednání s pracovníky, kopie dokumentace atd.) jsou uvedeny v auditorském

¹⁷ Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

spisu, stejně tak jako vlastní závěry auditora, podle kterých určoval potřebnou úroveň k provedení testů u jednotlivých zůstatků nebo operací (Sedláček, 2006).

3.3.2 Provádění analytických testů věcné správnosti

V rámci analytických testů věcné správnosti jsou srovnávány částky nebo vztahy v účetní závěrce s očekáváním, které lze z dostupných informací získat a určit tak vývojový trend (Müllerová a kol., 2014). Ten lze určit např. na základě informací o podniku z minulých let, které mohou pomoci znázornění jak předpokládaného vývoje, tak i potenciálních signálů rizik. Auditor tak může pozorovat, jak se měnil obrat, likvidita, zadluženost apod. Výrazná změna určitých položek i jednotlivých ukazatelů pak může předznamenávat možné morální problémy či účetní chyby (Johnstone, 2013).

Nelze se však spoléhat pouze na informace týkající se podniku. Pro dosažení požadované objektivity je nezbytné analyzovat i okolní prostředí kontrolované účetní jednotky. Změny v organizaci mohou být způsobeny změnami trhu, a proto by měla být získaná data podrobena i mezioborovému srovnání (Rittenberg a kol., 2007).

Po určení trendu je potřeba se zaměřit na porovnávání zůstatků v běžném a předchozím období, analyzovat významné rozdíly z tohoto porovnání a určit jejich příčiny. Dále je zapotřebí také prověřit neobvyklé či podezřelé transakce nejen mezi propojenými osobami, získat informace neúčetního charakteru a určit tak budoucí schopnost účetní jednotky pokračovat ve svých aktivitách (Müllerová a kol., 2014).

3.3.3 Provádění detailních testů věcné správnosti

Zkontrolovat všechny položky je reálné pouze u malých podniků. U těch větších musí auditor vybrat buď vybrané položky, které např. vyhodnotil jako vysoce rizikové a které zároveň dosahují stanovené materiality, nebo pomocí výběru vzorku (Müllerová, 2013).

Metoda výběru vzorku je na rozdíl od zkoumání každé položky proveditelná i u velkých podniků, nicméně je zcela závislá na zvolených položkách. Výsledky při testování daného vzorku se následně vztahují na celou populaci a existuje tak neustálé riziko, že auditor nějakou chybu přehlédne, pokud nebude zrovna mezi zkoumanými položkami (Soltani, 2007). Je tak na jeho posouzení, jak velký vzorek vybrat a co všechno do něj zahrnout, tzn. jaké faktury, chybně vykázané položky, dopravní dokumenty, výsledky kontrol apod. (Russell, 2007). Dále je v souvislosti s velikostí

vzorku nutné posoudit, jak efektivní bude zkoumat daný počet. Při velkém počtu kontrolovaných dokumentů lze dosáhnout vysoké kvality auditu, avšak není to dobrý signál pro rozpočet (Bagshaw, Selwood, 2014).

Samotný výběr je statistický či nestatistický. U statistické metody mohou být jednotlivé položky vybírány pomocí náhodného výběru, díky kterému mají stejnou pravděpodobnost, že budou součástí souboru k testování. Dalším způsobem je systematický výběr, u kterého je zvolen počátek a velikost intervalu, podle kterého se určují data ke kontrole, např. každá dvacátá položka (Messier a kol., 2008). Jinou možností je i tzv. kumulovaný výběr, u kterého tvoří vzorek vybrané položky nad úrovní materiality (Müllerová, 2013).

Nestatistická metoda pak spočívá ve výběru vzorku na základě dosavadních zkušeností auditora a jeho úsudku. Oproti statistické metodě jsou zde nižší náklady na výběr tohoto vzorku, jelikož není potřeba cvičit jednotlivé členy týmu ve statistických metodách, především pokud je používán software. Další výhodou je zohlednění očekávaných chyb, které jsou tak zahrnuty do vzorku. Naopak nevýhoda této metody spočívá v tom, že nenabízí zcela objektivní pohled na kontrolu a měření rizika (Johnstone a kol., 2013).

Pomocí vzorku se ověřuje správnost vedení účetnictví. Zkoumá, zda se s evidencí shodují čísla dokumentace, částka (jestli nedošlo k nadhodnocení u aktiv či nákladů a podhodnocení u pasiv nebo výnosů) a časové období (Sedláček, 2006). K tomu je potřeba zjistit jakým způsobem účetní jednotka vystavuje faktury, tzn., co je tzv. „aktivačním bodem“ pro zahrnutí dané částky do výnosů. To může být např. dodávka zboží, confirmace od zákazníka apod. K tomu je nutné si vyžádat pro ověření dodací listy, písemné potvrzení zákazníka, v případě výjimek v platebních podmínkách též smlouvy atd.¹⁸

K těmto testům slouží jako zdroj informací rovněž externí confirmace. Jedná se o získávání důkazních informací od třetích osob, tj. mimo účetní jednotku, což může značně snižovat úroveň rizika (Müllerová a kol., 2014). Toto potvrzení může být vyžadována od klientovy banky, odběratelů, dodavatelů atd.¹⁶ Auditor by měl celkově přistupovat k poskytnutým informacím od klienta s určitou skepsí a snažit se veškeré kontrolované záznamy ověřit pomocí originálních dokumentů. Jiné podklady nemají

¹⁸ Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

stoprocentní vypovídající hodnotu, a proto jim nesmí být přiřazován příliš velký význam. Tento přístup je odborně nazýván jako „Profesionální skepticismus“ (Golden a kol., 2004)

3.3.4 Vyhodnocení výsledků testů věcné správnosti

Podle výsledků testů věcné správnosti může kontrolující osoba identifikovat nesprávnosti, na základě kterých lze rozhodnout, zda byl rozsah auditu dostatečný k vydání výroku a účetní závěrka tedy není významným způsobem zkreslena. Pokud tomu tak není, měl by vyžadovat po klientovi, aby zjištěné nesprávnosti opravil. Reakce na tato upozornění jsou spolu s výsledky testů brány v potaz při zhotovování výroku (Müllerová, 2013).

3.3.5 Posouzení účetní závěrky

Poté, co auditor otestoval jednotlivé položky (správná výše, oprávněná existence, úplnost, správné zaúčtování a vykázání), je schopen rozhodnout, jestli klient postupuje při účtování v souladu s předpisy a zda účetní závěrka podává věrný obraz o stavu majetku, zdrojích jeho financování i o jeho hospodaření za auditované období. Nedílnou součástí je také příloha, ve které je potřeba ověřit pravdivost informací a účetních metod, případně jejich změn (Sedláček, 2006).

3.3.6 Posouzení výroční zprávy

Ověření výroční zprávy auditorem probíhá v případě povinnosti účetní jednotky ji ze zákona sestavit. Informace v ní obsažené se řídí § 21 zákona o účetnictví¹⁹ a je potřeba určit, zda jsou pravdivé, přesné, úplné, prezentované srozumitelně, jednoznačně a zda korespondují se záznamy uvedenými v účetní závěrce (Müllerová, 2013).

3.4 Závěr auditu

Audit je završen shrnutím závěrů a vydáním nezávislé zprávy auditora, která vyjadřuje jeho profesionální názor na finanční výkazy (Braiotta, 2010).

¹⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

3.4.1 Posouzení následných událostí

Podle standardu ISA 560 mohou účetní závěrku ovlivnit i události, které vznikají po jejím vydání, popř. i po vydání zprávy auditora²⁰. Je proto nutné posoudit, jaké události ještě patří do sledovaného období a které tam již věcně nespádají. Účetní předpisy ale nestanovují, zda má auditor kontrolovat účetní závěrku před nebo po jejím schválení valnou hromadou. Rozlišují se tak následující stavy (Müllerová a kol., 2014):

- události nastaly po sestavení účetní závěrky, ale před vydáním výroku a před jejím schválením (auditor provede dodatečné auditorské postupy, aby se ujistil, že jsou významné události zohledněny v přepracovaných účetních výkazech, popř. v příloze),
- události nastaly po datu vydání výroku, ale před schválením valnou hromadou (za tyto události je zodpovědné vedení společnosti),
- události nastaly po vydání výroku a po schválení účetní závěrky (auditor není povinen získávat další informace a podle českých účetních předpisů se tyto události promítnou až v účetnictví následujícího účetního období).

3.4.2 Prohlášení vedení společnosti

V prohlášení vedení společnosti uznává vedení společnosti, resp. statutární zástupce, odpovědnost spolu s dalšími skutečnostmi za účetní závěrku. Auditor by ho měl získat po dokončení zakázky, avšak samotné prohlášení není důkazným prostředkem o tom, zda je účetní závěrka zcela v pořádku. Je zapotřebí ověřit, zda opravdu souhlasí s tím, co bylo během auditu zjišťováno. V případě, že klient odmítne poskytnout toto prohlášení, je na zvážení auditora, jaký výrok následně vydá. Prohlášení zpravidla obsahuje následující tvrzení, a to, že vedení (Müllerová, 2013):

- si je vědomo odpovědnosti za účetní závěrku,
- potvrzuje zahrnutí všech transakcí ve sledovaném období, včetně významných událostí po datu účetní závěrky,
- odpovídá za vnitřní kontrolu, jejímž cílem je zamezit chybám a podvodům,
- potvrzuje, že existují pouze závazky uvedené v rozvaze,

²⁰ Mezinárodní auditorský standard ISA 560. [online] kacrcz [cit. 16. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.kacrcz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20560.pdf

- potvrzuje, že účetní jednotka zohlednila všechny budoucí rizika a ztráty známé k datu jejího sestavení,
- poskytlo auditorovi veškeré informace,
- umožnilo auditorovi nahlédnout do veškeré dokumentace související s účetní závěrkou,
- poskytlo auditorovi zápisy z jednání orgánů společnosti, na kterých byly učiněny významná rozhodnutí ovlivňující účetní závěrku,
- si není vědomo žádných chyb ani podvodů ze strany zaměstnanců,
- potvrzuje správně uvedené informace ve výroční zprávě,
- popřípadě další skutečnosti.

3.4.3 Shrnutí závěrů auditu

Shrnutí závěrů, někdy zvané jako závěrečné memorandum, by mělo být připraveno pro každý audit, neboť jsou v něm prezentovány hlavní zjištění a závěry, týkající se identifikovaných rizik, nesprávností a dostatečnosti provedené práce. Tato část spisu auditora obvykle není předkládána klientovi (Sedláček, 2006).

3.4.4 Vydání zprávy auditora

Finální fází procesu auditu je vydání zprávy auditora, která je určena všem uživatelům účetnictví, tzn. vnitřním (zaměstnanci, management) i vnějším (investoři, finanční a státní instituce, dodavatelé, odběratelé a další). Ti se prostřednictvím této zprávy dozvídají důvěryhodnost účetních výkazů, které vystavuje daná účetní jednotka (Soltani, 2007).

V České republice se zprávě auditora věnuje § 20 zákona o auditorech, ve kterém je ustanoven její obsah, povinnosti auditora v souvislosti se zprávou (ověření výroční zprávy, identifikace auditora vč. jména a čísla oprávnění či auditorské společnosti, datum vyhotovení, projednání zprávy s klientem) i ohledně vedení auditorského spisu (jeho obsah, doba uchovávání a kdo má právo do něj nahlížet)²¹. Zpráva má vždy písemnou podobu a můžeme ji považovat za vysoce koncentrovanou informaci,

²¹ Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů.

sdělující finanční situaci kontrolované jednotky ke konci účetního období (Kralíček, 2009).

Je důležité si uvědomit podstatu samotného výroku, jehož vydání neznamena, dokonce ani v případě nenalezení žádné chyby během kontroly, že účetní jednotka musí mít vše správně. Jedná se totiž o pouhé konstatování o nenalezeném důkazu podvodu či významného pochybení, které mohlo zkreslit výkazy společnosti. Stále zde existuje riziko přehlédnutí nesprávných údajů, nicméně pravděpodobnost jejich výskytu je menší, což zvyšuje kredibilitu auditovaného podniku²². Auditor vyjadřuje pouze svůj názor a nemůže se tak za výrok naprosto zaručit, neboť to by znamenalo naprostou neomylnost bez jakékoliv přípustné chyby v úsudku (Gray, Manson, 2011).

Auditor může vydat následující výroky (Hakalová, 2010):

- bez výhrad, pokud auditor dojde k závěru, že vykazované skutečnosti korespondují s realitou,
- s výhradou, jsou-li zjištěny nesprávnosti v účetní závěrce, nicméně se nejedná o tak závažná pochybení, aby musel být výrok záporný nebo aby auditor odmítl výrok vydat,
- záporný, posoudí-li účetní závěrku jako zavádějící,
- odmítnutí výroku v případě, kdy auditor není schopen získat dostatečně průkazné informace o účetní jednotce a nemůže tak vyjádřit svůj názor.

Pokud je vydán výrok, vyjma prvního uvedeného, je nutné dále uvést, z jakého důvodu je modifikován, tj. jiný než bez výhrad. Ve zprávě je těmto důvodům věnován samostatný odstavec, jenž obsahuje hlavní důvody modifikace, kvantifikovaný dopad materiálních nesprávností na příslušné položky (pokud je to možné), vysvětlení, v čem jsou nesprávné nekvantitativní údaje, informace, které v závěrce chybí, a zjištěné skutečnosti, na základě kterých byl vydán modifikovaný výrok (Müllerová a kol., 2014).

²² Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

3.4.5 Dopis auditora pro vedení společnosti

Účelem tohoto dopisu je informovat klienta o nedostacích v účetním a kontrolním systému, které auditor zjistil v průběhu auditu. Lze jej vyhotovit v jakékoliv fázi auditu, je však nejlepší ho předložit neprodleně po zjištění dané skutečnosti. Pokud se klient rozhodne tyto nedostatky eliminovat již během auditu, můžeme očekávat zvýšení jeho efektivity a účinnosti, či snížení rozsahu i pracnosti (Sedláček, 2006).

4 Charakteristika společnosti ATS UL a. s. – poznání klienta

Společnost ATS UL a. s. byla založena v únoru 2012 za účelem spojit pod jedinou právní osobu společnosti AEC Novák s. r. o., AEC Control s. r. o. a AEC Trade s. r. o. První společnost vznikla již v roce 1993, zbylé dvě v srpnu roku 2001²³. Pro účely auditu a krátké finanční analýzy budeme vycházet z vlastnického podílu v těchto entitách. Prezentované účetní informace tak budou výsledkem konsolidace účetních závěrek jednotlivých účetních jednotek. Samotný podíl v daných společnostech zobrazuje následující tabulka.

Tabulka č. 1 Podíl společnosti ATS UL a. s. v jiných obchodních společnostech

Název a sídlo	Podíl na ZJ
AEC NOVÁK s.r.o., Beethovenova 216/28, Ústí n.L.	100%
AEC Control s.r.o., Beethovenova 216/28, Ústí n.L.	90%
AEC Trade s.r.o., Beethovenova 216/28, Ústí n.L.	90%

Zdroj: Účetní závěrka společnosti ATS UL a. s. za rok 2013

Pro následující text tedy chápeme ATS UL a. s. jako soubor těchto čtyř právnických osob.

4.1 Základní údaje

Obchodní firma: ATS UL a.s.

Sídlo: Ústí nad Labem, Beethovenova 216/28, PSČ 400 01

Právní forma: Akciová společnost

IČ: 28752244

Datum zápisu: 1. února 2012

Základní kapitál společnosti tvoří 11 akcií jmenovité hodnoty 200 000 Kč a je celý splacen, tudíž celkem čítá 2 200 000 Kč²⁴.

Každá ze společností má poměrně obsáhlý výpis předmětu podnikání, nicméně pro upřesnění oboru, ve kterém jednotlivé entity podnikají, si uvedeme pouze předmět činnosti společnosti ATS UL a. s.

²³ ATS UL a. s. – výpis z obchodního rejstříku. [online] justice.cz [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=42077&typ=PLATNY>

Předmět podnikání podle výpisu z obchodního rejstříku²⁴:

- technicko-organizační činnost v oblasti požární ochrany,
- montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení,
- provádění staveb, jejich změn a odstraňování,
- výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení,
- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona,
- poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob.

4.2 Profil společnosti a nabízené služby

Zvolená společnost rozšířila v posledních letech svoji působnost o poskytování služeb v oboru elektroinstalací, zejména pak v odvětví inteligentního systémového řízení budov, provozování vlastních pultů centralizované ochrany při Hasičských záchranných sborech Ústeckého, Karlovarského a Libereckého kraje. Provozuje také Centrální monitorovací pracoviště s celorepublikovou působností na prevenci v silniční dopravě. Nabízí zákazníkům komplexní služby se snahou, aby úroveň těchto služeb korespondovala s přísnými měřítky ve všech požadovaných oblastech v rámci společenství EU²⁵.

Společnost AEC NOVÁK s r.o., ve které má společnost ATS UL a. s. 100% podíl, získala certifikát ČSN EN ISO 9001:2001 vztahující se na Inženýring v oblasti slaboproudých a silnoproudých zařízení. O dva roky později, v říjnu 2005, bylo této společnosti uděleno potvrzení NBÚ o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, které vydává Národní bezpečnostní úřad²⁴.

Samotná činnost je prováděna v následujících kategoriích²⁶:

- Poplachové zabezpečovací a tísňové systémy (elektronické zabezpečovací systémy – PTZS, centrální monitorovací středisko, kamerové systémy CCTV,

²⁴ ATS UL a. s. – výpis z obchodního rejstříku. [online] justice.cz [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=42077&typ=PLATNY>

²⁵ Brožura společnosti z roku 2013.

²⁶ AEC Novák – naše služby. [online] aecusti.cz [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.aecusti.cz/nase-sluzby>

- připojení na pult centrální ochrany na hasičský záchranný sbor – PCO HZS, mechanické zábrany a turnikety, detekce LPG a CNG apod.).
- Elektroinstalace (slaboproudé systémy – evakuační rozhlas, dorozumívací systémy sestra-pacient; silnoproudé systémy – systémy na úsporu elektrické energie, revize elektro atd.).
 - Telekomunikace (rádiové sítě, bezdrátové technologie).
 - Aplikovaná elektronika (inteligentní elektroinstalace, sledovací obojek pro psy).
 - Výpočetní technika (instalace, servis a údržba, software audit, datové sítě, ochrana dat).
 - Speciální činnosti (obránně technické prohlídky, ochrana proti odposlechům, měření hluku a srozumitelnosti řeči, bezpečnostní audity).

4.3 Orgány společnosti

Nejvyšším orgánem společnosti je valná hromada, která se podle zákona o obchodních korporacích schází jednou ročně²⁷. Statutárním orgánem je představenstvo, které má v současné době tři členy. Stejně tak dozorčí rada, která plní ve společnosti kontrolní funkci, je složena z dalších tří osob²⁸.

Ve vedení společnosti tak figuruje celkem šest osob, které jsou zároveň akcionáři. Účel vzniku popisovaného podniku bylo spojení AEC Novák s. r. o., AEC Control s. r. o. a AEC Trade s. r. o. Právě v těchto společnostech se nacházejí jako majitelé, jednatelé apod. samotní členové představenstva i dozorčí rady. Jedná se tedy o úzký kruh podnikatelů, kteří spolu spolupracují již více než 15 let.

Ke konci roku 2014 bylo ve společnosti vedeno celkem 22 zaměstnanců včetně tří řídících pracovníků. Samotná organizační struktura tak není velká ani jednoznačná, což je zapříčiněno kromě malého počtu zaměstnanců také faktem, že ti samí zaměstnanci až na výjimky pracují pro všechny tři entity. Většina zaměstnanců má na starost např. danou pracovní oblast a zaměření, nicméně o samostatném oddělení se mluvit nedá.

²⁷ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

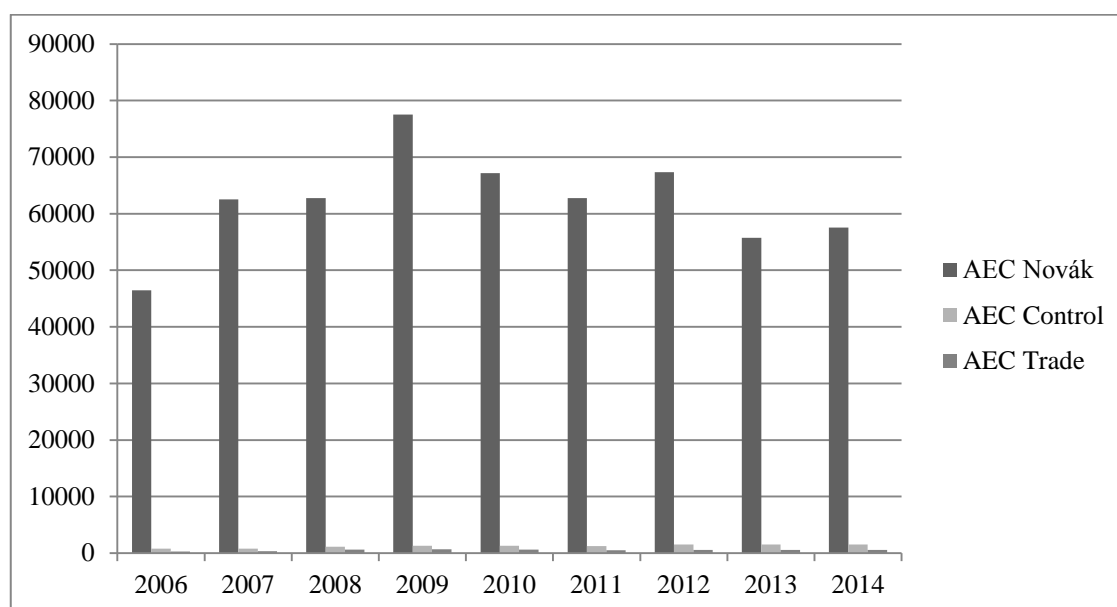
²⁸ ATS UL a. s. – výpis z obchodního rejstříku. [online] justice.cz [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=42077&typ=PLATNY>

4.4 Povinnost auditu

Společnost ATS UL a. s. byla založena poměrně nedávno, nicméně ostatní podniky, jež dnes vlastní, existují mnohem déle. V kapitole 2.3 Povinnost auditu byly uvedeny jednotlivé hranice brutto aktiv, obratu a počtu zaměstnanců, na základě kterých se v České republice rozhoduje, zda pro danou účetní jednotku je vyžadován audit zákonný nebo je případná kontrola na dobrovolné bázi.

Pro brutto aktiva je tato hranice zákonem povinného auditu určena na 40 mil. Kč. Zmíněnou hranici překonává pouze společnost AEC Novák s. r. o., která tuto výši přesahuje každý rok, od roku 2007 dokonce o více než 10 mil. Kč.

Obrázek č. 2 Vývoj brutto aktiv od roku 2005 (v tis. Kč)

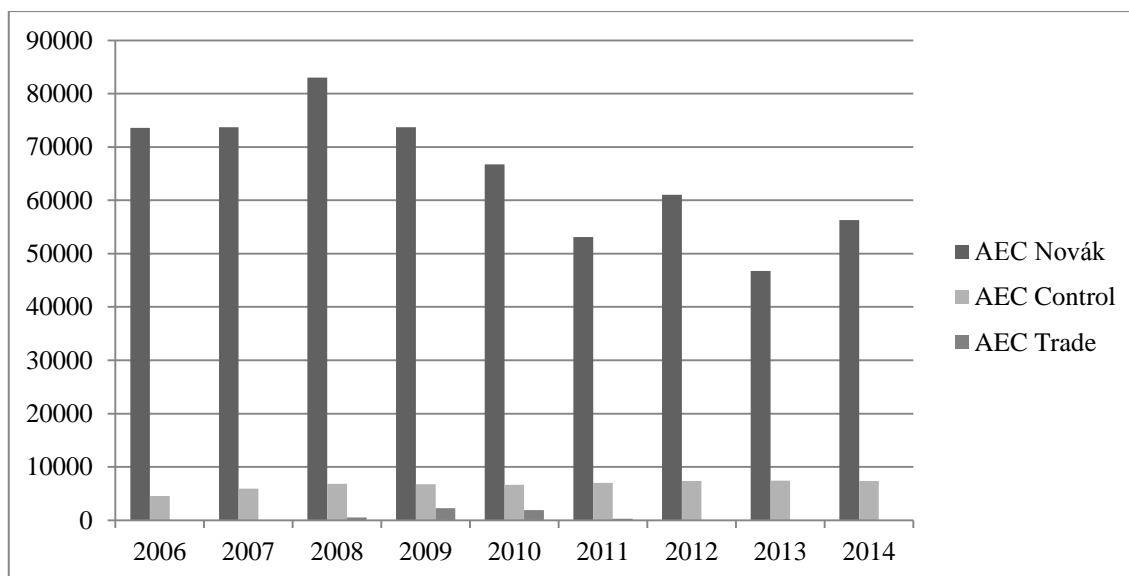

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Na uvedeném grafu je vyobrazena situace, kdy transformace na akciovou společnost by pro účetní jednotku AEC Novák s. r. o. znamenala povinný audit. Vzhledem k druhu obchodní společnosti však tato podmínka nestačí a je tedy zapotřebí dosáhnout hranice u dvou kritérií.

Výše obratu v posledních letech dosahuje spíše nižších hodnot než před rokem 2010, což zobrazuje následující graf.

Obrázek č. 3 Vývoj obratu od roku 2005 (v tis. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Hranice 80 mil. Kč byla tedy překročena u společnosti AEC Novák pouze v roce 2008. V ostatních letech žádná ze společností nedosáhla této úrovně a nemá tedy u tohoto kritéria dostatečnou výši pro povinný audit.

Dalším kritériem je přepočtený počet zaměstnanců, jejichž hranice je určena na 50. Vzhledem k tomu, že součtem všech zaměstnanců je dosaženo zhruba poloviny daného kritéria, nelze ani tento fakt považovat za rozhodující v otázkách určených podmínek provádění auditu.

Jiná situace (kromě počtu zaměstnanců) by nastala v případě, že dané entity by byly sloučeny nebo již od začátku fungovaly jako akciová společnost. Výše aktiv i obratu by se tak zvýšila, což se můžeme přesvědčit v následující tabulce.

Tabulka č. 2 Vývoj obratu a brutto aktiv po konsolidaci účetních závěrek (v tis. Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Aktiva	47513	63685	64491	79474	69108	64555	70186	58508	59631
Obrat	78183	79666	90395	82762	75342	60397	69222	55697	63712

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Z uvedených dat je patrné, že akciová společnost by musela zákonem povinný audit z důvodu výše aktiv. V roce 2008 a 2009 by dokonce obrat převýšil kritérium 80 mil. Kč, což by znamenalo další dosažení požadovaného kritéria na povinný audit. Je však důležité upozornit, že jednotlivé entity jsou společnosti s ručením omezeným,

a tak musí každá zvlášť splnit alespoň 2 z daných kritérií. Vzhledem k propojenosti vlastníků i řídicích osob v daných společnostech však není takováto fúze do budoucna vyloučena, čímž by vznikla pouze jedna akciová společnost. Prozatím ale není ani jedna entita ze zákona povinná provádět audit.

4.5 Kontrolní prostředí

Ve společnosti ATS UL a. s. se nachází nijak výjimečné kontrolní prostředí, které odpovídá velikosti organizace. Jednotlivé operace jsou schvalovány členy vedení nebo předem určených zodpovědných osob za různé úkony a chod jednotlivých činností. Ve společnosti se provádí pravidelné i mimořádné kontroly zaměstnanců, procesů i administrativy. Nicméně vezme-li se v úvahu velikost účetní jednotky, je patrné, že tyto ověřovací činnosti vykonávají především vedoucí pracovníci a oddělení interního auditu zde tedy nenalezneme. To sice snižuje mzdové náklady i pracnost zpracovávání údajů, na druhou stranu ale neposkytuje relevantní množství kontrol ze strany vedoucích pracovníků.

Jako jeden z nejdůležitějších pilířů kontrolního prostředí je považována externí kontrola účetnictví. V předchozí kapitole bylo na základě vývoje jednotlivých ukazatelů rozhodnuto, že ani jedna z entit nepodléhá povinně zákonnému auditu. Významnými zákazníky společnosti jsou však také municipální subjekty (především správa kamerového systému a radarů motorových vozidel), kvůli kterým je zapotřebí mít transparentní a bezchybné účetnictví. Tomu může pomoci kvalitní interní kontrola, nicméně ta není schopná zajistit dostatečnou kredibilitu. Napadnutelnost vnitřního auditu je tedy zapotřebí snížit službami osob z vnějšku. První možností je provedení dobrovolného externího auditu, který ovšem znamená také nemalé náklady, které se za provedení auditu velikosti společnosti ATS UL a. s. pohybují ve statisících Kč. Mnohem výhodnější je druhá možnost, tedy kontrola finančního úřadu. To, co se pro řadu podnikatelů může zprvu zdát jako noční můra, je naopak chápáno jako vysoce důvěryhodná externí kontrola s minimálními náklady. Dalším kladem takovéto kontroly je také nižší pravděpodobnost jiných kontrol či určování odpovědnosti za případné chyby při opětovném zkoumání. V analyzovaném podniku si vedení uvědomuje závislost mezi zakázkami od municipálních subjektů a věrohodností podniku, díky čemuž se snaží udržovat bezchybné vedení účetnictví.

Na základě zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví²⁹ je prováděna jednou ročně fyzická inventura, při které se ověřuje fyzický stav majetku spolu s výkazy, přičemž výsledky jsou zapisovány do inventurních soupisů. Nepravidelně probíhají také částečné inventury, kterými jsou ověřovány vybrané dodávky zásob. Dokladová inventura pohledávek i závazků je vykonávána čtvrtletně, přičemž se zjišťuje především jejich výše a charakter (primárně stáří pohledávky či závazku).

Poněkud nezvyklá je kontrola osobních automobilů, do kterých bylo zabudováno sledovací zařízení, jež monitoruje vozidla a v reálném čase vysílá údaje o jejich poloze, rychlosti jízdy i odhadu spotřeby vozidla. Tímto je zaměstnancům zamezováno, aby podnikové vozy využívali k osobním účelům, ale jen pro potřeby pracovních úkonů. Kromě úspory nákladů, jak u pohonných hmot, tak u opotřebení a servisu s ním spojeným, zjednodušuje také administrativu, neboť není potřeba vést průběžně knihu jízd, ale stačí si zobrazit záznam o pohybu daného automobilu.

Výše uvedené kontrolní procesy nejsou jediné. Dále je zde evidence náradí, kdy je jednotlivým nástrojům přiřazeno číslo a následně přiděleno zaměstnanci. Jiné kontrolní procesy jsou např. společností vyvinutý docházkový systém, průběžná kontrola procenta dokončení zakázky atd.

4.6 Účetní a informační systém

Společnost ATS UL a. s. se při vedení účetnictví řídí zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví²⁷ i českými účetními standardy. Účetní závěrku podle mezinárodních účetních standardů IAS/IFRS nesestavuje, neboť k tomu nemá žádný důvod (akcie nejsou veřejně obchodovatelné, vlastníci jsou čeští občané s trvalým bydlištěm v Ústeckém kraji, společnost operuje na domácím trhu). Účetním obdobím je kalendářní rok, tzn. období od 1. 1. do 31. 12. Rozvahový den je určen k poslednímu dni v roce, tj. 31. 12.

Účetní oddělení tvoří celkem dvě účetní, které vedou účetnictví za pomoci počítačového softwaru OZO Liberec. Ten je využíván především k účtování jednotlivých operací, evidenci majetku, výpočtu mezd apod. Fakturace probíhá zpravidla elektronicky, zatímco ostatní dokumenty (dodací listy, přepravní dokumenty atd.) jsou v papírové (fyzické) podobě. Je tedy nutné při provádění kontrol procházet jak elektronické

²⁹ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

záznamy, tak i tištěné dokumenty. Jednotlivé transakční cykly (objednávky a jejich zpracování, účtování zásob, zpracování závazků atd.) jsou automatizovány pomocí softwaru a manuálně ověřovány, např. pomocí měsíčního bankovního výpisu či inventarizace.

5 Audit pohledávek a závazků

Pohledávkám se věnuje § 1721 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákona, ve kterém jsou definovány. Zjednodušeně je možné říct, že „*pohledávka je právo věřitele na plnění od dlužníka.*“³⁰ V § 1789 a § 1790 téhož zákona můžeme najít následující definici závazku: „*Ze závazku je dlužník povinen něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět a věřitel je oprávněn to od něho požadovat. Závazek nelze změnit bez ujednání věřitele a dlužníka, ledaže zákon stanoví jinak.*“³¹

Při uzavření smlouvy, ať už se jedná o písemnou nebo jinou formu, vznikají zpravidla dvě strany – odběratel a dodavatel. Nejčastější je situace, kdy dodavatel dodává zboží nebo služby odběrateli, který mu na oplátku za dodání zaplatí předem domluvenou částku. V praxi ale vzniká časový rozdíl mezi dodáním a platbou. Právě v tomto mezidobí vznikají pohledávka i závazek, které následně existují po celou dobu, po níž dlužník nezaplatí věřiteli dohodnutou částku. Kupříkladu při pořizování zásob vzniká kupujícímu závazek za ně zaplatit. Po uhrazení celé dlužné částky závazek již dále nepřetrvává. Pohledávku lze uvést na opačném příkladu, tj. z pohledu prodávajícího, kterému vzniká pohledávka (nárok na zaplacení) vůči dlužníkovi, aby uhradil svůj dluh.

Při obchodním styku je celkem běžné, že vzniká časová prodleva mezi obdržáním zboží a platbou. Tato doba může být využívána k řízení pohledávek nebo jako prvek ke zvýšení spokojenosti zákazníka, kterému je odložena platba a on tak nemusí vytvářet takové úspory, jako kdyby platil ihned při předání. Splatnost není zákonem striktně vymezena, proto ji smluvní strany smí určit na několik dní, ale i jeden či dva měsíce. V § 1963 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákona se mimo jiné můžeme dočíst, že smluvní strany si mohou sjednat dobu splatnosti i delší než jsou dva měsíce, resp. delší než 60 dní, avšak za předpokladu spravedlivé povahy dohody (nemělo by to poškozovat žádnou ze smluvních stran)³².

5.1 Pohledávky a závazky společnosti ATS UL a. s.

Společnost ATS UL a. s. je těžké striktně zařadit do jednotlivého oboru podnikání. Pro mezioborové srovnání budou tedy uvažovány činnosti, které mají největší podíl

³⁰ Pohledávky [online] businessinfo.cz [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-ppbi-51112.html#!&chapter=2>

³¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

na obratu společnosti. Jedná se o následující sekce ekonomické činnosti dle klasifikace CZ-NACE³²:

- B: Těžba a dobývání (26.5 Výroba měřicích, zkušebních a navigačních přístrojů; výroba časoměrných přístrojů),
- F: Stavebnictví (43.21 Elektrické instalace),
- G: Velkoobchod a maloobchod (46 Velkoobchod kromě motorových vozidel, 47 Maloobchod kromě motorových vozidel),
- M: Profesionální, vědecké a technické činnosti (74.90.2 Poradenství v oblasti požární ochrany),
- N: Administrativní a podpůrné činnosti (80.2 Činnosti související s provozem bezpečnostních systémů).

Jednotlivé kategorie budou následně pomocí podílu pohledávek na celkových aktivech a podílu závazků na celkových pasivech porovnány se společností ATS UL a. s.

Tabulka č. 3 Podíl pohledávek na bilanční sumě v mezioborovém srovnání

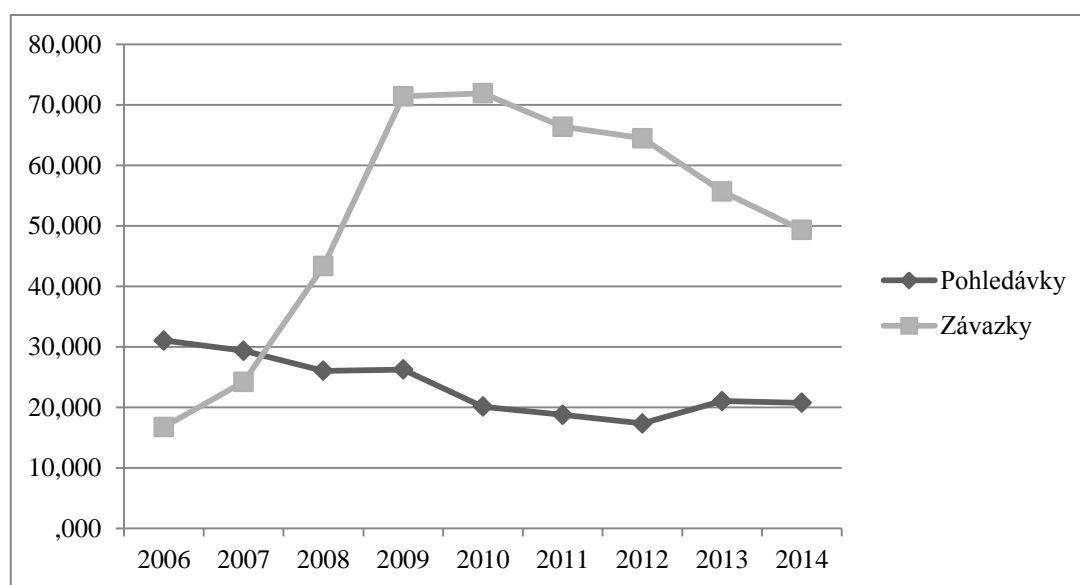
CZ-NACE		Název	Podíl pohledávek na aktivech (v %)	
			Oborové hodnoty 2013	ATS UL a. s. 2013
B	26	Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	39,10	21,04
F	43	Specializované stavební činnosti	36,61	
G	46	Velkoobchod	38,17	
	47	Maloobchod	13,52	
M	74	Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti	37,10	
N	80	Bezpečnostní a pátrací činnosti	---	

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015 dle Finanční analýza podnikové sféry za rok 2013. [online] mfcz.cz [cit. 6. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument150081.html>

³² Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ a ARES. [online] mfcz.cz [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: http://wwwinfo.mfcz.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=28752244&jazyk=cz&xml=1

Z uvedených dat je patrný nižší podíl pohledávek, vyjma maloobchodu, než je tomu v oborech, ve kterých je popisovaný podnik činný. Podobné hodnoty jsou v celém sledovaném období, kdy největší podíl na aktivech měl tento ukazatel v roce 2006, což zobrazuje následující graf.

Graf č. 1 Vývoj podílu pohledávek a závazků na bilanční sumě (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Uvedená data v grafu za rok 2014 jsou pouze odhadem společnosti, neboť v době tvorby této práce nebyla kompletně dokončena účetní závěrka. Pro samotné mezioborové porovnání to ale nemá vliv, protože oborové hodnoty pochází z roku 2013, ze kterého máme kompletní údaje i od společnosti ATS UL a. s.

Nízkou výši pohledávek lze považovat za pozitivní zjištění, neboť jedním z aspektů určujících jejich výši je platební morálka odběratelů. Jiný pohled je však naskytnut při pohledu na podíl závazků na celkových pasivech. Ten se sice v posledních letech snižuje, nicméně stále je na poměrně vysoké úrovni.

Tabulka č. 4 Podíl krátkodobých závazků na bilanční sumě v mezioborovém srovnání

CZ-NACE		Název	Podíl závazků na pasivech (v %)	
			Oborové hodnoty 2013	ATS UL a. s. 2013
B	26	Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení	44,87	55,70
F	43	Specializované stavební činnosti	20,12	
G	46	Velkoobchod	36,82	
	47	Maloobchod	36,24	
M	74	Ostatní profesní, vědecké a technické činnosti	8,41	
N	80	Bezpečnostní a pátrací činnosti	---	

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015 dle Finanční analýza podnikové sféry za rok 2013. [online] mfcz.cz [cit. 6. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument150081.html>

Při samotném porovnávání s oborovými hodnotami je tedy vidět vysoký podíl závazků na aktivech, což není dobrý signál. Za kladné může být sice považováno nulové zadlužení společnosti (nulový úročený cizí kapitál), ale více než dvojnásobná výše závazků oproti výši oběžných aktiv signalizuje možné problémy s likviditou podniku. Vzhledem k nezvyklé výši byly vybrány závazky a jejich „protipól“ – pohledávky jako předmět auditu této práce. Pro účely této práce budeme v následujících kapitolách pracovat s pohledávkami a závazky z obchodních vztahů (dále jen pohledávky a závazky).

5.2 Odběratelé a dodavatelé

Zákazníci společnosti ATS UL a. s. jsou jak fyzické, tak právnické osoby i municipální subjekty. Aktivita zvoleného podniku jsou velice různorodé s možnou aplikací v jakémkoliv rozsahu. Proto je lze provádět např. u rodinných domů a zároveň i u velkých budov či průmyslových hal. Činnosti pro municipální subjekty je pak především správa kamerových systémů ve městech.

Všichni dodavatelé jsou tuzemské společnosti, ačkoli odebírané výrobky jsou především zahraniční výroby. Největší podíl na závazcích má dodávání materiálu, poté zboží, opravy dlouhodobého majetku a ostatní produkty.

Pro účely této práce si však auditovaná účetní jednotka nepřála kvůli zachování partnerských vztahů zveřejnit jména svých největších odběratelů a dodavatelů. Pro potřeby testování tedy budou uvedeny pouze sumy pohledávek a závazků bez přesnějšího určení jednotlivých subjektů.

5.3 Vyhodnocení rizik

Ve společnosti ATS UL a. s. se v souvislosti s vedením účetní jednotky nachází celkem šest osob, které úzce spolupracují více než 15 let. V poslední době nebyla tato spolupráce ničím narušena a žádná z těchto osob nebyla nijak spojena s jakoukoliv negativní, resp. trestnou činností. Stejně tak společnost nebyla v poslední době nijak vyšetřována kvůli trestné nebo jiné nezákonné činnosti. Své účetní závěrky dle § 21a zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví pravidelně zveřejňuje v obchodním rejstříku a nechává kontrolovat finančním úřadem, který je jedním z hlavních externích uživatelů účetních výkazů. Tyto důvody by měly nemalý vliv při rozhodování o přijetí zakázky auditorem.

5.3.1 Vyhodnocení rizik u pohledávek

Pro pohledávky uvádí příručka Komory auditorů následující faktory, které je zapotřebí vzít v úvahu (KAČR, 2012):

- Jaké druhy pohledávek vznikají při činnosti společnosti?
- Jaké má účetní jednotka zákazníky?
- Jaké má účetní jednotka běžné obchodní podmínky?
- Jak společnost přistupuje k řízení rizik platební morálky odběratelů?

První otázka se týká především nevšedních druhů pohledávek. U společnosti ATS UL a. s. se jedná spíše o obvyklé druhy, jako jsou pohledávky z obchodního styku, za zaměstnanci, ke státním institucím (Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, daňové pohledávky). Jiné typy pohledávek, jako např. z derivátových transakcí, se v popisovaném podniku prozatím nevyskytují. Občas se můžeme setkat i se zálohou dodavatelům, nicméně i tento jev je ojedinělý.

Zákazníci společnosti jsou většinou stálí a přibližně necelá třetina z nich se v průběhu účetního období mění. Stálost zákazníků je z velké části dána i poskytovaným servisem

po zhotovení zakázky, ke kterému se vážou měsíční poplatky (např. monitorování požáru, aktualizace softwaru, správa sítě apod.). Velikost odběratelů je různorodá. Mezi ně patří fyzické osoby s rodinnými domy, podnikatelé, ale i právnické osoby všech velikostí, které mají největší podíl na celkovém obratu, či municipální subjekty.

Obchodní podmínky se řídí podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a jsou vždy předem určeny ve smlouvě, kde prostřednictvím svého podpisu zákazník s nimi vyjadřuje souhlas. Doba splatnosti faktur je nejčastěji jeden měsíc, u měsíčních poplatků pak bývá dva týdny. Dvuměsíční splatnost je již méně častá, avšak může se také vyskytnout. Kontrakty dále obsahují procentuálně vyjádřené pokuty za pozdní platbu, které se začínají počítat 60 dní po splatnosti. Cena zboží odpovídá ceníku společnosti a pro veškeré prováděné činnosti je nejdříve vypočítán odhad ceny, který musí být akceptován zákazníkem. Typ dopravy je určen dle požadavků zákazníka a vlastnické právo je na odběratele přeneseno v momentě podpisu dodacího listu či předávacího protokolu.

Platební morálka klientů je pravidelně sledována. Rychlé vyhledávání pohledávek po splatnosti umožňuje účetní software, který zobrazuje i splatnost faktury. Tu lze v seznamu vyfiltrovat a poměrně rychle tak zjistit jednotlivé nezaplacené položky. Den po splatnosti je kontaktován zákazník, aby byl zjištěn důvod, proč doposud nezaplatil dlužnou částku. Následující postup záleží na ochotě zákazníka komunikovat, důvodech, proč nezaplatil (často se stává, že je platba již odeslána a během několika dní je připsána na účet dodavatele), či nové domluvě o zaplacení. V případě, že odběratel nechce komunikovat nebo nezaplatil danou fakturu po delší časové období (to se liší podle výše pohledávky, předešlých zkušeností se zákazníkem apod.), je přistoupeno k vymáhání soudní cestou, čímž se snaží společnost ATS UL a. s. minimalizovat případné ztráty způsobené „neplatiči“ a zároveň zabránit promlčení pohledávky, které podle § 629 nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. trvá tři roky.

5.3.2 Vyhodnocení rizik závazků

U závazků lze také v příručce Komory auditorů najít několik oblastí, kterým by měl auditor porozumět a brát je v úvahu při hodnocení rizika (KAČR, 2012):

- Jaké druhy závazků se vztahují k činnosti společnosti?
- Kdo jsou dodavatelé účetní jednotky?

- Jaké obchodní podmínky dodavatelů jsou uplatňovány?
- Není účetní jednotka v prodlení s placením svých závazků?

Nejčastějším druhem závazku je dodání zboží nebo materiálu, který je dále spotřebováván při kompletaci zakázek. Další velkou skupinou je pořizování a oprava dlouhodobého majetku, ve většině případů budov a osobních automobilů. Dále se můžeme setkat s nákupem marketingových předmětů (určené hlavně pro stávající zákazníky), kancelářských potřeb atd. V průběhu roku vznikají také závazky k zaměstnancům, ke státním orgánům (Sociální a zdravotní pojištění, daňové závazky a dotace) aj.

Dodavatelé společnosti ATS UL a. s. jsou z drtivé většiny právnické osoby s působností po celé ČR. Jsou využívány především pro dodání materiálu, zatímco fyzické osoby vykonávají zpravidla řemeslné práce.

Dodací podmínky i rozsah provedených prací jsou vždy předem určeny ve smlouvě. Splatnost bývá zpravidla jeden měsíc a o způsobu přepravy rozhoduje odběratel. Cena materiálu je určena aktuálním ceníkem dodavatelů, kteří poskytují také množstevní slevy. Velikost dodávky je však závislá na rozsahu zakázek společnosti ATS UL a. s.

Popisovaná účetní jednotka měla k 31. 12. 2014 závazky po splatnosti v celkové výši 446 tis. Kč. Blíže se bude těmto závazkům (během jejich testování) věnovat kapitola 5.5 Testování závazků.

5.4 Hladina významnosti

S prováděním auditu úzce souvisí určení hladiny významnosti (materiality), která zachycuje možný vliv účetní informace na správnost účetních výkazů, jak bylo uvedeno v kapitole 3.2.1 Předběžné plánovací procedury.

Pro samotné vymezení výše materiality využijeme následující hodnoty, jež jsou uvedeny v příručce Komory auditorů.

Tabulka č. 5 Výpočet materiality

Možné kritérium	Možné procento	Hodnota základny (tis. Kč)	Použité procento	Významnost (materialita) (tis. Kč)
HV před zdaněním	3 - 7 %	94	5 %	5
Výnosy	1 - 3 %	55697	1 %	557
Celková aktiva	1 - 3 %	58508	1 %	596
Vlastní kapitál	3 - 5 %	8894	5 %	445

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015 dle (KAČR, 2012)

Hospodářský výsledek je u společnosti ATS UL a. s. poměrně specifickou položkou, neboť cílem společnosti není jeho maximalizace. To můžeme zpozorovat především při pohledu na vedoucí pracovníky, kteří jsou v drtivé většině také majitelé. Značná část zisku je tedy vyplácena jako mzda vedoucím pracovníkům namísto tvorby zisku společnosti. Výsledná částka 5 tis. Kč je tudíž zcela neobjektivní.

Vzhledem k velikosti společnosti jsou Výnosy i Aktiva poměrně vysoké, což se promítá do výpočtu materiality. Z tohoto důvodu bylo k určení využito spodní hranice doporučených hodnot, tedy 1 %. Výsledky hladiny významnosti tak dosahují výše 557 tis. Kč při použití výnosů jako základny a 596 tis. Kč u výpočtu z celkových aktiv.

Pro kritérium vlastního kapitálu bylo použito horní hranice 5 % z důvodu ovlivnění hospodářským výsledkem, který, jak bylo popsáno výše, není primárním cílem společnosti. Hodnota 445 tis. Kč je tedy více vypovídající než 5 tis. Kč, avšak pokud vezmeme v úvahu výše uvedené důvody volby procenta pro výpočet, vlastní kapitál není vhodnou základnou pro určení hladiny významnosti.

Při pohledu na vývoj výnosů a celkových aktiv je patrné, že menším výkyvům podléhají aktiva. Navíc změna výnosů je zapříčiněna spíše počtem zakázek než jejich výší. Z tohoto důvodu určíme pro potřeby testování materialitu ve výši 596 tis. Kč.

5.5 Testování pohledávek

Samotný audit pohledávek ověřuje následující oblasti (KAČR, 2012):

- existenci,
- ocenění,
- úplnost,
- správnost.

Existence

Účtovat o pohledávkách je možné jen v případě, že opravdu vznikly a každou případnou změnu je zapotřebí včas zaznamenat. Hned v prvním kroku se proto zjišťuje, zda nejsou pohledávky nadhodnoceny vystavením dobropisů v následujícím účetním období, o které je zapotřebí upravit i stav v ověřované účetní závěrce, neboť by jinak docházelo ke zkreslování a nepravdivému výsledku hospodaření. Stejně tak jako určení správného období, ke kterému se dobropisy vážou, je zapotřebí také zjistit, zda nějaké nechybí a sledovaný účet tak není následkem jejich absence nadhodnocen.

Samotná existence pohledávek se ověřuje také u konsignačních skladů, kde hrozí riziko, že daná účetní jednotka účtuje pohledávku ve chvíli dodání zásob do skladu, zatímco je pořád v jeho vlastnictví a odběratel prozatím tyto zásoby nijak neodebral.

Ocenění

V důsledku zhoršené ekonomické situace může docházet k problémům s úhradami pohledávek. Úkolem auditora je tedy posoudit, zda zvolená výše opravných položek je relevantní (s ohledem na riziko a pravděpodobnost nesplacení jednotlivých pohledávek) a správně tvořena. Kvůli snižování hospodářského výsledku proto ověřujeme, zda vedení společnosti nevyužívá opravných položek ke zkreslení ziskovosti, ať už pro potřeby vysokého zisku (např. kvůli akcionářům) nebo naopak nízkého zisku s cílem platby nižších daní.

Dalším, mnohdy signifikantním, zdrojem nepřesností se může stát měnový kurz. Jelikož v České republice není zvolena jeho fixní varianta, musí být ohlídáno, že použitý kurz je platný ke dni sestavení účetní závěrky.

Úplnost

Při testování pohledávek se můžeme setkat s případem, kdy fakturace není přímo spojena s vyskladněním či dodáním zboží odběrateli. Vzniká zde riziko podhodnocení, neboť jednotlivé položky objednávky mohly být již odeslány a dodány, ale faktura k ní prozatím nebyla vystavena. Účetní jednotka tak musí s ohledem na akruální princip účtovat do období, ke kterému se faktura vztahuje.³³

³³ Akruální princip. [online] business.center.cz [cit. 12. 4. 2015]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1066-akrualni-princip.aspx>

Správnost

Posuzování správnosti se řídí také akruálním principem, neboť je důležité rozlišit a správně zaúčtovat pohledávky, aby nevzniklo jejich nadhodnocení (např. fakturování služby následujícího účetního období) nebo podhodnocení (v případě účetního období shodného s kalendářním rokem se s tímto případem můžeme setkat kupříkladu při zpětné fakturaci služeb za prosinec v lednu). K tomu se váže také řádné ověření dodacích podmínek, resp. tzv. „*trigger points*“, což můžeme přeložit jako „spouštěč“, a to ve smyslu momentu, který rozhoduje o určité akci. Zde by to tedy mohlo být vystavení faktury po dodání zboží, po klientově akceptaci apod.³⁴

Jinou formu správnosti můžeme také spatřovat při ověřování hodnoty pohledávky. Rozpory tak mohou vzniknout např. u záloh, pokud není řádně spárována poskytnutá záloha s přijatou fakturou.

5.5.1 Opravné položky ve společnosti ATS UL a. s.

U pohledávek se můžeme setkat s tzv. opravnými položkami, tj. dočasným snížením hodnoty. Vytvářejí se v situacích, kdy u pohledávek po splatnosti účetní jednotka očekává, že nebudou splaceny v plné výši nebo vůbec. Touto operací by mělo být zajištěno podávání věrného a pravdivého obrazu, jak je uvedeno v § 7 odst. 2) zákona č. 563/1991 Sb.³⁵

Zákon, přesněji §8a zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmu, udává možnost vytvářet opravné položky k pohledávkám, a to do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky při jejím stáří více než 18 měsíců a do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty u pohledávek starších 36 měsíců³⁶.

V praxi je však běžný odlišný přístup tvorby opravných položek mezi interními a daňovými předpisy. Ve společnosti ATS UL a. s. se používá interní politika dle následující tabulky.

³⁴ Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

³⁵ Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

³⁶ Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění daně z příjmu

Tabulka č. 6 Opravné položky dle interní politiky

Doba po splatnosti pohledávky	Výše opravné položky
Starší 90 dní	25%
Starší 180 dní	50%
Starší 270 dní	75%
Starší 365 dní	100%

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015 dle interních materiálů společnosti ATS UL a. s.

Z uvedené tabulky je patrné, že s rostoucí dobou roste také pravděpodobnost nezaplacení dané pohledávky, což zde koresponduje s navyšováním výše opravné položky. Jedná se však pouze o účetní úpravy (Ficbauer, 2010), neboť podle výše obsažené v §8a zákona č. 593/1992 Sb. musí účetní jednotka pro daňové účely tvořit opravné položky jiným způsobem a plně si pohledávku může odepsat až po 3 letech od konce její splatnosti.

5.5.2 Proces zaznamenávání pohledávek

Jako startovní bod tohoto procesu je přijetí objednávky v účetním oddělení, které po obdržení zjišťuje, kdo je jejich potenciální zákazník, aby tak společnost snížila riziko jeho špatné platební morálky. Zároveň však dále předává požadavek vedoucí osobě, která má na starost oblast vztahující se k povaze objednávky. Ta určí, zda je společnost schopná přání zákazníka splnit (s ohledem na kapacitu, know-how apod.). Pokud tomu tak je, posílá po ověření kredibility zákazníkovi potvrzení objednávky, popř. ho kontaktuje kvůli dalšímu postupu či doplňujícím informacím k zakázce.

Po upřesnění rozsahu a typu činností, ceny a platebních podmínek je vypracována smlouva, která je následně podepsána zúčastněnými stranami. Na jejím základě se dále vyskladní zboží nebo se začne připravovat a realizovat daná zakázka. Pro samotné vyskladňování zboží a materiálu je používán systém, který po načtení čárového kódu a zadání množství automaticky odečte odebírané množství z aktuálního stavu zásob.

Po dodání objednávky odběratel svým podpisem na dodacím listu akceptuje a přijímá zboží. U zakázek, kde nestačí pouze dodání zboží, ale jsou zapotřebí i další činnosti (instalace, servis, atd.), zákazník podepisuje akceptační formulář o převzetí zakázky, jehož součástí je podrobný popis vykonaných činností. Na základě dodání je následně vystavena faktura a vytvořena pohledávka.

Posledním krokem procesu je samotné zaplacení pohledávky. Po obdržení platby, jejíž variabilní symbol je udáván shodně s číslem faktury, je odesláno potvrzení o přijetí platby zákazníkovi.

Pravidelně kontrolovány jsou pak pohledávky po splatnosti, které lze jednoduše zjistit z účetního softwaru. Nejdříve probíhá komunikace se zákazníkem o dalším postupu. V případě neochoty spolupracovat je však nutné přikročit k soudnímu vymáhání, čímž společnost zabraňuje možnému promlčení pohledávky.

5.5.3 Výběr testů pro ověření pohledávek

Samotné testování má podobu několika auditorských postupů. Jedná se o analytické testy a testování prostřednictvím konfirmací (KAČR, 2012). Konfirmacím se bude věnovat kapitola 5.6 Konfirmace.

Analytické testy

Nejdříve bude porovnána výše pohledávek ke konci roku. Z daného vývoje obratu jsou očekávány alespoň podobné údaje jako v několika posledních letech, popř. o něco nižší (jako následek klesajících výnosů).

Tabulka č. 7 Výše pohledávek k 31. 12. v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Výše pohledávek	13 894	12 120	12 178	12 313	12 374

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Z uvedeného vývoje lze vidět nárůst pohledávek, který však není nijak výrazný, což vysvětluje nárůst počtu zakázek v poslední čtvrtině roku.

Dalším krokem je tzv. rekonciliace saldokontní bilance pohledávek, která spočívá v porovnání jejich hodnot s obratovou převahou za stejné období. Od společnosti ATS UL a. s. byl obdržen položkový rozklad saldokontního účtu pohledávek, ve kterém lze najít veškeré vydané a doposud nezaplacené faktury. Z tohoto rozkladu byli následně vybráni největší odběratelé, a ti menší byly souhrnně nazváni jako ostatní. Názvy odběratelů neodpovídají pravým jménům, jelikož si účetní jednotka nepřála je kvůli zachování obchodních vztahů zveřejnit.

Tabulka č. 8 Rekonciliace pohledávek

Odběratel	Částka (v tis. Kč)
AAAA	4865
BBBB	2617
CCCC	2137
Ostatní	2755
Celkem	12374

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Údaje v tabulce nasvědčují tomu, že rekonciliace proběhla v pořádku, neboť nedošlo k žádným rozdílům mezi vedenými pohledávkami a stavem v účetnictví. Jakákoliv nesrovnalost by poukazovala buď na nekompletní či nesprávný rozklad nebo dokonce na systémovou chybu.

Jako další, celkem jednoduchý, test je tzv. „*Sequence check*“ neboli kontrola pořadí. Ta spočívá v ověření, zda v seznamu faktur žádná nechybí, což se zjišťuje při pohledu na číselné označení faktur, ve kterém by měla jít jednotlivá čísla postupně po sobě. Pokud v seznamu nějaká faktura chybí, může se jednat o nekompletní seznam či systémovou chybu. Od námi auditované účetní jednotky jsme obdrželi seznam pohledávek, kde všechna jejich čísla následovala bezchybně po sobě. I tato kontrola dopadla pozitivně a pro účely dalšího ověřování tak lze z tohoto seznamu vybrat vzorek pro následná testování.

Detailní analytické testy

Při analytickém testu porovnávajícím výši pohledávek jsme zjistili malý nárůst testovaného účtu. Obdobný obraz by tedy mělo nabídnout i porovnání výše pohledávek po splatnosti.

Tabulka č. 9 Pohledávky po splatnosti v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Pohledávky po lhůtě splatnosti	2010	2011	2012	2013	2014
do 60 dnů	766	623	777	709	658
do 120 dnů	197	63	29	860	112
do 180 dnů	86	120	66	747	96
nad 180 dnů	331	622	1291	1333	1276
Celkem	1380	1428	2163	3649	2142

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Hodnoty v tabulce však signalizují nárůst v posledních třech letech, což je ale následek několika zakázek, které tento rozdíl zvyšují. Nejvyšší nárůst zaznamenáváme pro pohledávky nad 180 dnů po splatnosti, které tvoří především malé množství větších zakázek a jsou momentálně řešeny soudní cestou.

U pohledávek je dále kontrolováno především jejich stáří a výše opravných položek, které se řídí interními předpisy popsány v kapitole 5.4.1. Vzhledem k velikosti popisovaného podniku a jednoznačně určenému postupu při tvorbě opravných položek byly pro ověření správné výše vybrány náhodným výběrem tři pohledávky po splatnosti.

Tabulka č. 10 Vzorek pro kontrolu tvorby opravných položek

Položka	Doklad	Datum	Datum splatnosti	Předmět	Částka (v Kč)	Opravná položka
1	1404375	16. 3. 2014	17. 4. 2014	Instalace kamerových systémů	296 800	148 400 (50 %)
2	1406169	6. 6. 2014	7. 7. 2014	Detektory kouře a plynu	176 500	44 125 (25 %)
3	1408076	11. 7. 2014	12. 8. 2014	Inteligentní elektroinstalace	415 970	103 993 (25 %)

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

V náhodně vybraném vzorku je vidět, že výše opravných položek souhlasí s interní směrnicí o jejich tvorbě. Dále bylo testováno, zda tato úprava nezasahuje do výpočtu daňové povinnosti. Pro základ daně nebyla uvažována žádná z uvedených opravných položek a výše daně tak nebyla ovlivněna.

Test správnosti by nám dále měl odhalit, zda poskytnutá data odpovídají skutečnosti. K tomu byl vybrán vzorek pěti položek, které byly testovány na správnou výši a zda byly zaúčtovány ve správném období. Z daného vzorku byly pak tři vybrány cíleně, neboť přesahují námi určenou materialitu, zbylé dvě náhodným výběrem.

Tabulka č. 11 Test správnosti pohledávek – výběr vzorku

Položka	Doklad	Datum	Datum splatnosti	Předmět	Částka (v Kč)
1	1412085	12. 12. 2014	13. 1. 2015	Inteligentní elektroinstalace	637 950
2	1411115	26. 11. 2014	27. 12. 2014	Instalace zabezpečovacích a poplachových systémů	625 340
3	1412167	23. 12. 2014	24. 1. 2015	Instalace zabezpečovacích a poplachových systémů	593 860
4	1412097	16. 12. 2014	17. 1. 2015	Revize elektrické instalace	5 620
5	1412113	19. 12. 2014	20. 1. 2015	Prodej elektronických zařízení	47 570

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Jako první bude zjišťováno, zda dané pohledávky opravdu měly vzniknout k příslušnému datu a patří tak do účtovaného období. Při pohledu na jednotlivé faktury bylo zjištěno, že se pouze jedna týkala prodeje zboží, jinak šlo o provádění služeb, resp. instalace různých produktů. Společnost dle interních předpisů fakturuje ve chvíli, kdy dodá zboží nebo dokončí a předá zakázku zákazníkovi. Pro ověření tedy bude zapotřebí porovnání s dodacími listy a protokoly o převzetí.

Tabulka č. 12 Ověřování správnosti období – pohledávky prosinec 2014

Položka	Doklad	Datum	Dodací list/ Předávací protokol	Datum DL/PP	Částka (v Kč)
1	1412085	12. 12. 2014	P14120851	12. 12. 2014	637 950
2	1411115	26. 11. 2014	P14111151	26. 11. 2014	625 340
3	1412167	23. 12. 2014	P14121671	22. 12. 2014	593 860
4	1412097	16. 12. 2014	P14120971	16. 12. 2014	5 620
5	1412113	19. 12. 2014	D14121131	18. 12. 2014	47 570

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

K faktuře č. 1412113 byl vystaven dodací list D14121131, jehož popis (co bylo dodáno) odpovídal rozpisu zboží na faktuře a částka byla též shodná. Na dodacím listu nechyběl ani podpis odběratele, což byl rozhodující moment pro vystavení dané faktury.

Na předávacích protokolech byly detailně popsány jednotlivé činnosti a rozpis materiálu, jenž byl použit při zhotovování zakázky. U každé položky byla napsána cena se závěrečným součtem na konci. Pod tímto výčtem je podpis jak pracovníka

předávajícího zhotovenou zakázku, tak i zákazníka, který tak stvrzuje převzetí a zavazuje se uhradit částku dle uzavřené smlouvy před započítáním předané zakázky. U rozsáhlejších projektů, kde výčet činností je delší než jedna strana, podepisuje zákazník každou z těchto stran, aby bylo zabráněno jakémoliv změně po převzetí kteroukoliv stranou.

Jednotlivé předávací protokoly související s námi vybraným vzorkem byly podepsány odpovědnou osobou ze společnosti ATS UL a. s. i zákazníkem. Ten tak potvrdil, že jednotlivé činnosti byly opravdu provedeny a souhlasí s cenou. Na fakturách již tak podrobný popis nebyl, nicméně bylo zde uvedeno číslo předávajícího protokolu a základní popis činností, aby bylo poznat, čeho se daná faktura týká. Fakturované částky nevykazovaly žádný rozdíl a shodovaly se s předávacími protokoly.

Faktura č. 1411115 měla být zaplacená ještě v roce 2014, nicméně k 31. 12. 2014 nebyla obdržena platba. Ta proběhla až 14. 1. 2015, což bylo ověřeno porovnáním s bankovním výpisem, kde byla přítomna shodná částka i číslo faktury jako variabilní symbol platby. Jednotlivé platby byly provedeny dle následující tabulky.

Tabulka č. 13 Platby prosincových pohledávek

Položka	Doklad	Datum splatnosti	Částka (v Kč)	Datum platby	Číslo platby	Zaplacená částka
1	1412085	13. 1. 2015	637 950	16. 1. 2015	14168275	637 950
2	1411115	27. 12. 2014	625 340	14. 1. 2015	14136832	625 340
3	1412167	26. 1. 2015	593 860	24. 1. 2015	14211583	593 860
4	1412097	17. 1. 2015	5620	29. 1. 2015	14021383	17 420
5	1412113	20. 1. 2015	112 570	6. 2. 2015	14168914	112 570

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Z plateb je patrné, že vybrané pohledávky byly zaplacené v roce 2015. U položky č. 4 nesouhlasí částka, neboť pod stejným číslem platby jsou zaplacené tři faktury od stejného zákazníka, což bylo uvedeno v popisu platby. Jinak byly zaplacené totožné částky, čímž nevznikl žádný rozdíl a lze tak konstatovat správné zaúčtování těchto položek.

U pohledávek z prosince roku 2014 nebyla objevena žádná chyba a veškeré podklady souhlasily s vykazovanými hodnotami v účetnictví, čímž jsme ověřili, zda nejsou pohledávky nadhodnoceny. Pro úplnost ověření je ale nutné vybrat vzorek z ledna

následujícího roku, aby bylo ověřeno, zda nejsou pohledávky naopak podhodnoceny. K tomu poslouží následující vzorek tří náhodně vybraných položek z ledna 2015.

Tabulka č. 14 Ověřování správnosti období – pohledávky leden 2015

Položka	Doklad	Datum	Datum splatnosti	Předmět	Částka (v Kč)
1	1501011	1. 1. 2015	15. 1. 2015	Poplatek za připojení k PCO (měsíc leden)	8 450
2	1501049	13. 1. 2015	14. 2. 2015	Zhotovení datové sítě	47 930
3	1501077	20. 1. 2015	21. 2. 2015	Docházkový systém a mechanické zábrany	87 412

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

U vzorků 2 a 3 byly opět porovnávány protokoly o převzetí, u kterých se shodovala částka s fakturou. Dále byly podepsány jak pracovníkem ATS UL a. s., tak samotným zákazníkem. Obě zakázky byly uzavřeny v lednu a nebyly proto v časovém rozlišení.

Položka č. 1 se týká měsíčního poplatku za monitorování a připojení k pultu centrální ochrany, který se vyúčtovává začátkem každého měsíce s dvoutýdenní splatností. Jeho výše je určena na základě smlouvy, ke které je tvořen každý rok dodatek s cenami služeb pro aktuální rok. Pro tuto položku se jedná o smlouvu č. 1209032, ke které byl vytvořen v prosinci roku 2014 dodatek č. 15034 s novými měsíčními poplatky. Smlouva i dodatek byly pro potřeby auditu ověřeny kontrolou podpisu zúčastněných stran a porovnáním fakturované částky s nově ustanovenou sazbou za měsíc leden.

5.6 Testování závazků

Při testování závazků se budeme věnovat následujícím oblastem (KAČR, 2012):

- existence,
- ocenění,
- úplnost,
- správnost.

Existence

Jedním z kroků kontroly oprávněnosti existence závazku je ověření dodacích podmínek, kdy musí dojít k jejich splnění, resp. k převedení významných rizik. Tento případ je ale

běžný především v souvislosti s nákupem od zahraničních subjektů a dodacími podmínkami INCOTERMS (KAČR, 2012), což pro společnost ATS UL a. s. není příliš relevantní, neboť veškerý materiál nakupuje od tuzemských prodejců.

Dalším aspektem, jenž je třeba ověřit, jsou dohadné položky. Jejich správné účtování a odúčtování může významně ovlivnit výši závazků, stejně jako tvorba fiktivních dohadných položek. Účetní jednotka by měla být schopna vysvětlit, na základě čeho byla dohadná položka vytvořena v její dané výši.

Zkreslení závazků může způsobit také špatně zaúčtovaná vratka zboží. V účetnictví je zapotřebí ji zachytit se správnou částkou, aby její absence či chybné zaznamenání nezpůsobilo nadhodnocení závazků.

Ocenění

Mnohdy i výrazné rozdíly vznikají při přepočtu závazků v cizí měně, kdy je zapotřebí ověřit použitý měnový kurz. Společnost ATS UL a. s. však v současné době žádné zahraniční závazky nemá, tudíž zde tento rozdíl nenastane.

Nesrovnalosti v souvislosti s oceněním můžou také nastat při tvorbě dohadných položek, pro jejichž tvorbu je zapotřebí využít aktuálních cen včetně nabízených slev, jejichž nepřítomnost v tomto dohadu způsobuje nadhodnocení závazku.

Úplnost

Přijetí faktury od dodavatele by nemělo být automatickým spouštěčem pro vytvoření závazku. Následujícím krokem po obdržení dokladu je kontrola, zda dodávka vůbec dorazila, aby se zabránilo tvorbě neoprávněných závazků.

Pro úplnost je také nutné ověřit, jestli nechybí žádná dohadná položka, což by způsobilo podhodnocení pohledávek. Typickým příkladem může být dodání doposud nevyfakturovaného zboží nebo nezapočítané slevy, o kterých jsme se zmiňovali v souvislosti s oceněním závazků (KAČR, 2012).

Správnost

Z důvodu zachování aktuálního principu je nutné ohlídat, aby o závazcích bylo účtováno v období, k němuž se vztahují³⁷. Je tedy zapotřebí důkladně rozpoznat účetní období a otestovat, zda do něj jednotlivé položky opravdu patří.

Ve výše uvedených oblastech jsme si uváděli několik příkladů, které souvisejí také se správností. Jedná se např. o zaúčtování vratek, tvorbu dohadných položek, dodací podmínky apod.

5.6.1 Dohadné položky pasivní

Účtování dohadných položek pasivních je upraveno v bodu 3. 11. 7. ČÚS č. 017. Jedná se o položky, které nelze účtovat jako obvyklý dluh (častým případem je dodání doposud nevyfakturovaného zboží). Jejich výši si stanovuje účetní jednotka sama, a to podle odhadu nebo jiných dokumentů, jako je např. potvrzení objednávky s uvedenou celkovou částkou, ceníku dodavatele apod. Po obdržení faktury následuje zaúčtování rozdílů, které vznikají především u odhadů.³⁸

Dohadným položkám pasivním společnosti ATS UL a. s. se bude blíže věnovat (během jejich testování) kapitola 5.4.3 Výběr testů pro ověření závazků.

5.6.2 Proces zaznamenávání závazků

O závazcích je účtováno v momentě přijetí faktury od dodavatele. V případě objednávky zboží či materiálu již účetní jednotka na základě smlouvy ví předběžně celkovou cenu dodávky i dodací podmínky. Tyto údaje pak musí souhlasit s dodacím listem, který je podepsán odpovědným pracovníkem pro převzetí objednávky a archivován. Kontrolovány jsou při převzetí jak jednotlivé položky, tak jejich cena.

Pro služby je zapotřebí podpisu předávacího protokolu nebo jiného dokumentu, ze kterého je možné ověřit, jaké práce proběhly a jak byly drahé.

Stejně jako u pohledávek i u závazků hlídá zvolená účetní jednotka jejich stáří pomocí účetního softwaru, kdy koncem každého týdne jsou kontrolovány doby splatnosti v následujících 14 dnech. Posledním krokem je jejich zaplacení, které se od data

³⁷ Aktuální princip. [online] business.center.cz [cit. 12. 4. 2015]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1066-akrualni-princip.aspx>

³⁸ Dohadné položky a jejich účtování. [online] portal.pohoda.cz [cit. 12. 4. 2015]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/dohadne-polozky-a-jejich-uctovani/>

splatnosti může lišit v rámci několika dnů, což může být zapříčiněno např. bankovním převodem (víkendy, bankovní účet u jiné banky apod.).

5.6.3 Výběr testů pro ověření závazků

Testování závazků bude probíhat podobně jako testování pohledávek v předchozí kapitole 5.4 Testování pohledávek. Budou nejdříve použity analytické testy a konfirmacím se budeme věnovat v následující kapitole 5.6 Konfirmace.

Analytické testy

Prvním krokem při provádění auditu závazků bude porovnání výše závazků k 31. 12. v letech 2010 – 2014.

Tabulka č. 15 Výše závazků k 31. 12. v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Výše závazků	49 691	42 855	45 254	32 587	29 412

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Uvedená data zobrazují klesající trend závazků, což je zajisté pozitivní signál z hlediska zadluženosti. Vzhledem k zhruba 14% nárůstu obratu můžeme toto snižování závazků považovat za adekvátní.

Dále bude přistoupeno v testování k rekonciliaci saldokontní bilance závazků. Z obdrženého položkového rozkladu byli separováni největší dodavatelé a zbylí jsou součástí skupiny ostatní.

Tabulka č. 16 Rekonciliace závazků

Dodavatel	Částka (v tis. Kč)
DDDD	8216
EEEE	7692
FFFF	6823
Ostatní	6681
Celkem	29412

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Z uvedených dat se můžeme přesvědčit, že během rekonciliace nedošlo k žádným rozdílům mezi vedenými závazky a stavem v účetnictví. Lze tak potvrdit její úspěšné provedení. Případné rozdíly by signalizovaly na nekompletnost seznamu, nesprávný

rozklad nebo na systémovou chybu. V tabulce nejsou opět uvedena pravá jména dodavatelů, jelikož si to účetní jednotka nepřála.

Kompletnost seznamu pomáhá zjistit další test s názvem „*Sequence check*“, ve kterém budeme kontrolovat pořadí jednotlivých přijatých faktur. V obdržném seznamu přijatých faktur nechyběl žádný takovýto doklad, díky čemuž lze tento test považovat za pozitivní, neboť seznam byl kompletní a na základě přítomnosti všech položek můžeme konstatovat menší pravděpodobnost systémové chyby.

Na začátku testování byla porovnána výše závazků ke konci roku. Bylo zjištěno, že pokračují v poklesu, i když už ne v tak strmém jako mezi roky 2012 a 2013. Bude tedy zapotřebí zjistit, zda se struktura závazků po splatnosti měnila podle jejich vývoje, popř. bude objasněno, z jakého důvodu tomu tak nebylo.

Tabulka č. 17 Závazky po splatnosti v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)

Závazky po lhůtě splatnosti	2010	2011	2012	2013	2014
do 60 dnů	0	393	1209	485	425
do 120 dnů	0	0	249	0	0
do 180 dnů	0	0	132	9	0
nad 180 dnů	193	0	220	221	167
Celkem	193	393	1810	715	592

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Výše uvedené hodnoty potvrzují původní domněnku, tj. s klesajícími závazky klesá i výše závazků po splatnosti. Může být konstatováno, že platební morálka společnosti ATS UL a. s. je mnohem lepší než morálka jejich odběratelů. Většinu tvoří závazky ne starší než 60 dnů po splatnosti a necelá třetina z nich je dlouhodobého charakteru, což není signálem finančních potíží, ale jiných důvodů (např. odvetné pozdržení plateb).

Závazkům po splatnosti je věnována značná pozornost, jelikož popisovaná společnost platební morálkou vytváří své obchodní jméno, v případě prodlení by musela platit pokuty (jsou-li uvedené ve smlouvě) a udržuje tak dobré vztahy s dodavateli, což přináší spoustu výhod při dalším vyjednávání o dodacích i platebních podmínkách.

Detailní analytické testy

Jako první z detailních testů bude uveden test správnosti, pomocí kterého se budeme snažit potvrdit, že data vedená v účetnictví opravdu korespondují se skutečností.

Nejdříve byl tedy vybrán vzorek tří dohadných položek pasivních, které vznikly koncem prosince 2014.

Tabulka č. 18 Vzorek pro testování dohadných položek pasivních

Položka	Výše dohadné položky (v Kč)	Zdroj informací pro tvorbu položky	Datum dodání	Předmět	Doklad 2015	Částka (v Kč)
1	8 316	Dodací list č. 141063	30. 12. 14	Kancelářské potřeby	15400079	8 316
2	1 675	Propočet poskytovatele	29. 12. 14	Výměna zámků	00012	1 675
3	37 890	Potvrzení objednávky	31. 12. 14	Nákup materiálu	482000142	37 890

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Z uvedeného vzorku je patrné, že jednotlivé položky se zakládaly na předem stanovené výši. Kancelářské potřeby i materiál se shodovaly s ceníkem a výměnu zámků v sídle společnosti předem vypočítal řemeslník. Dohadné položky pasivní tak nevykázaly žádné rozdíly, které by bylo zapotřebí v novém roce zaúčtovat.

Pro účely ověření správné výše a zaúčtování ve správném období byl stejně jako u testování pohledávek vybrán vzorek pěti položek, z nichž tři přesahující hladinu významnosti byly vybrány cíleně a zbylé dvě náhodným výběrem.

Tabulka č. 19 Test správnosti závazků – výběr vzorku

Položka	Doklad	Datum	Datum splatnosti	Předmět	Částka (v Kč)
1	521684206	15. 12. 2014	30. 1. 2015	Nákup materiálu	627 564
2	764354	19. 12. 2014	30. 1. 2014	Oprava sídla společnosti	607 396
3	37500692	2. 12. 2014	2. 1. 2015	Nákup materiálu	598 320
4	1412163	31. 12. 2014	6. 1. 2015	Občerstvení	3 590
5	000478	17. 12. 2014	17. 1. 2015	Oprava plotu	15 650

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Výše uvedený vzorek bude nejdříve ověřen z hlediska existence, tzn., zda opravdu závazky vznikly. K tomu poslouží kontrola dodacích dokumentů, popř. předávacích protokolů.

Tabulka č. 20 Ověřování správnosti období – závazky prosinec 2014

Položka	Doklad	Datum	Dodací list/ Předávací protokol	Datum DL/PP	Částka (v Kč)
1	5216 84206	15. 12. 2014	14580689	15. 12. 2014	627 564
2	764354	19. 12. 2014	168951	19. 12. 2014	607 396
3	37500692	2. 12. 2014	14692735	1. 12. 2014	598 320
4	1412163	31. 12. 2014	1508957	31. 12. 2014	3 590
5	000478	17. 12. 2014	148903	18. 12. 2014	15 650

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Dodací listy položek č. 1, 2 a 4 se po ověření shodovaly s fakturou v částce, množství i počtu položek. Z těchto poskytnutých dokumentů tedy můžeme považovat vznik závazků za oprávněný.

Předávací protokol č. 764354 (položka č. 2) obsahoval popis provedených stavebních prací v období listopad – prosinec 2014. Jednotlivé činnosti sice nebyly peněžně ohodnoceny, avšak předávací protokol byl podepsaný odpovědným pracovníkem, což lze považovat za dostatečný ekvivalent akceptace celkové ceny.

Občerstvení bylo dodáno 31. 12. 2014 pro účely společenské akce. K úplnému ověření jsou uvedeny platby jednotlivých položek.

Tabulka č. 21 Platby prosincových závazků

Položka	Doklad	Datum splatnosti	Částka (v Kč)	Datum platby	Číslo platby	Zaplacená částka
1	521684206	30. 1. 2015	627 564	2. 2. 2015	201546017	627 564
2	764354	30. 1. 2014	607 396	2. 2. 2015	201431557	607 396
3	37500692	2. 1. 2015	598 320	5. 1. 2015	201670713	598 320
4	1412163	6. 1. 2015	3 590	5. 1. 2015	201427813	3 590
5	000478	17. 1. 2015	15 650	17. 1. 2015	201020475	15 650

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Z uvedených plateb je patrné, že daný vzorek závazků nevykazuje žádné pochybnosti o jejich existenci, neboť po kontrole příslušných dokumentů bylo zjištěno, že zboží bylo dodáno, služby provedeny a vše bylo i následně zapláceno. Stejně tak jednotlivé doklady spolu souhlasí svou výší, předmětem i zúčastněnými stranami.

Obdobně jako u předešlého testování tak vyvstává tvrzení, že ve vybraném vzorku závazků z prosince 2014 nebyla nalezena žádná pochybení a dané položky tak nebyly nadhodnoceny. Naopak podhodnocení závazků bude ověřeno pomocí následujícího vzorku z ledna roku 2015.

Tabulka č. 22 Ověřování správnosti období závazků – leden 2015

Položka	Doklad	Datum	Datum splatnosti	Předmět	Částka (v Kč)
1	4760012	12. 1. 2015	30. 1. 2015	Nákup materiálu	117 213
2	4439000147	27. 1. 2015	28. 2. 2015	Oprava automobilu	25 450
3	15010786	15. 1. 2015	15. 3. 2015	Nákup zboží	68 941

Zdroj: Vlastní zpracování, 2015

Faktury za nákup materiálu a zboží byly porovnány s příslušnými dodacími listy, přičemž v obou případech se shodovalo množství, cena i dodací adresa. Obě dodávky byly realizovány v polovině měsíce ledna, proto opravdu patří do roku 2015, což koresponduje s účetními výkazy.

Stejně tak u opravy automobilu, která proběhla během ledna 2015, souhlasí předávací protokol s fakturou ve výši i popisu činností. Během testování tak nebyla nalezena žádná nesrovnalost.

5.7 Konfirmace

Pro externí ověřování se používají tzv. konfirmace, které mají ověřit správnost pohledávky nebo závazku třetí stranou. Auditor tedy žádá odběratele a dodavatele o potvrzení samotné existence, období i částky. Je poslán konfirmační dopis, který můžeme nalézt v příloze A této práce. V něm se kontrolující osoba dotazuje na jednotlivé dokumenty, aby ověřila, zda nejsou vymyšlené, vedené v jiné výši či účtovány v nesprávném období.

Obecně se doporučuje nevyplňovat částku, ale nechat ji dopsat třetí stranou, aby její odpověď byla co nejvíce vypovídající a utvrdila auditora o tom, že dodavatel, popř. odběratel, dané dokumenty opravdu zkontroloval. Potvrdit již předvyplněný formulář by totiž mohlo svádět k usnadnění práce prostřednictvím rychlého potvrzení, aniž by pracovník odpovídající na konfirmaci vůbec požadované dokumenty viděl.³⁹

³⁹ Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

Pro potřeby této práce bohužel nebylo možné konfirmační dopisy posílat obchodním partnerům společnosti ATS UL a. s. Za pomoci paní Pasecké, odpovědné za vedení účetnictví, byly provedeny konfirmace pomocí telefonu, což je možné využívat i při auditu ve chvíli, kdy je zapotřebí danou informaci zjistit v krátkém časovém období. V souvislosti s telefonním hovorem vzniká riziko, že osoba „na druhé straně“ není dostatečně kompetentní k vyřízení konfirmace. Pro tyto případy je vhodné říkat o požadovaném dokladu co nejméně informací, aby je musela doplňovat protistrana. Tím se můžeme přesvědčit, zda komunikující osoba má k příslušným dokumentům přístup a má je opravdu před sebou. K úplnému ověření je možné se zeptat i na další doplňující otázky, např. „Co je v pravém horním rohu?“³⁹

6 Hodnocení auditu pohledávek a závazků

V předchozí kapitole bylo provedeno ověření existence, ocenění, úplnosti i správnosti pohledávek a závazků společnosti ATS UL a. s. ke konci roku 2014. Tato kontrola byla uskutečněna prostřednictvím analytických testů jednotlivých účtů. Během testování se vycházelo z dat poskytnutých účetní jednotkou a originálních dokumentů ve fyzické podobě. Je nutné připomenout, že v době zhotovení této práce neměla účetní jednotka plně zpracovanou účetní závěrku. Z tohoto důvodu se jedná u celkových hodnot za rok 2014 pouze o odhad, nicméně na jednotlivé položky ve vzorcích tato skutečnost nemá žádný vliv.

Pohledávky

Porovnání výše pohledávek ke konci roku signalizovalo klesající trend. Ten se projevil i v roce 2014, z čehož je možné usuzovat, že hodnoty pro sledovaný rok dosahovaly přibližně očekávaných hodnot bez výrazných změn. Od společnosti byly dále obdrženy potřebné podklady k provedení rekonciliace pohledávek, která dopadla úspěšně. Poté bylo přistoupeno ke sledování vývoje pohledávek po splatnosti, kde byl jasně vidět zvyšující se trend v posledních dvou letech. Ten byl však záhy objasněn zvýšením počtu zakázek v posledním čtvrtletí roku 2014.

Po spíše obecnějších analytických testech následovala detailnější kontrola pomocí výběru vzorků. Nejdříve byla ověřena existence a správná výše opravných položek pomocí tří zástupců, kteří byli ke konci roku 2014 evidováni. U žádného z nich nebyly nalezeny žádné nesrovnalosti.

Jako další byl pro testování vybrán vzorek pěti faktur z konce roku 2014. Nejdříve bylo zapotřebí ověřit, zda souhlasí výše částky, datum, předmět a zúčastněné strany. V těchto oblastech vše souhlasilo, proto se přešlo ke kontrole, zda byly dané operace účtovány ve správném období. Ke komparaci materiálu a zboží sloužily dodací listy, u služeb pak bylo nutné porovnat hodnoty s předávacím protokolem. U všech položek opět souhlasilo datum dodání s účetním obdobím, cena za dodané produkty, dodací adresy i základní údaje o dodavateli i odběrateli. Pro úplnost byly zjišťovány platby těchto vybraných pohledávek, abychom se utvrdili v jejich existenci. Ta byla potvrzena platbami v roce 2015, a to opět ve stejné výši a z účtu odběratele.

Faktury z konce roku 2014 byly kontrolovány kvůli možným nesrovnalostem. Ke komplexnímu ověřování však bylo nutné vybrat vzorek faktur i z ledna 2015, aby bylo zjištěno, zda některá z nich neměla patřit ještě do minulého účetního období. Porovnáním faktur s dodacími listy a předávacími protokoly bylo ale zjištěno, že opravdu patří do roku 2015. Testováním pohledávek jsme tak nenašli žádná pochybení.

Závazky

Stejně jako u pohledávek byly i u závazků porovnávány očekávané výše jejich hodnoty ke konci roku 2014. Z vývoje bylo vidět, že mezi roky 2013 a 2014 došlo k celkovému snížení závazků, čímž pokračoval klesající trend, i když ne již tak prudce jako v předešlém roce. Poté, co byla úspěšně provedena rekonciliace závazků, nás zajímalo, zda budou nižší i závazky po splatnosti. Z uvedených dat bylo možné zjistit, že opravdu následují klesající trend celkových závazků, tzn., že dosahují menší výše než rok předtím.

Vzhledem k tomu, že nelze tvořit opravné položky na závazky, byly vybrány dohadné položky pasivní, čímž bylo započato detailní testování. Bylo potřeba zjistit, na základě čeho dohadné položky vznikají v dané výši. Ve dvou případech se však jednalo o ceníkové ceny uvedené i v potvrzené objednávce a třetí vzorek se týkal služeb, které byly dopředu rozpočítané poskytovatelem. Při porovnání s těmito dokumenty bylo patrné, že vybrané položky byly zaúčtovány bez nutnosti dalších úprav jejich výše v následujícím účetním období.

Dále bylo vybráno pět položek z prosince 2014. Ty byly porovnány s příslušnými dokumenty (dodací listy, předávací protokoly), na kterých se shodovaly sledované údaje. Díky těmto zjištěním šlo určit, že jsou zaúčtovány správně (období, výše, datum). Pro potřeby ujištění o existenci byly také uvedeny i platby všech vybraných faktur, jež proběhly v roce 2015.

Bezchybně dopadlo i ověřování vybraného vzorku z ledna 2015. Pomocí dodacích listů a předávacího protokolu bylo potvrzeno, že patří do období, ve kterém jsou účtovány, a to stejně jako jejich hodnota, předmět i zúčastněné strany.

Konfirmace

Ověřování potřebných údajů pomocí konfirmací je velice účinný nástroj auditora, neboť ten tak získává informace od třetích stran. Pro účely této práce však nebylo možné získat písemné konfirmace od dodavatelů či odběratelů, a tak bylo přistoupeno pouze k telefonickému dotazování. To potvrdilo jak stejnou výši faktur, tak období, ve kterém byly položky účtovány.

Závěr

Ověřování účetní závěrky auditorem je dnes pro zachování stabilního prostředí na kapitálovém trhu nezbytné. Pomáhá budovat důvěru a trestat subjekty, které se snaží za pomoci podvodu, resp. nezákonného zkreslování účetních výkazů, získat větší prospěch na úkor ostatních.

Cílem této práce bylo provést audit pohledávek a závazků v roce 2014 ve společnosti ATS UL a. s. V počátku praktické části práce byl proto tento podnik charakterizován kvůli bližšímu seznámení. Byly uvedeny základní údaje, profil, orgány společnosti a zároveň bylo vysvětleno, proč nemá zákonem danou povinnost vykonávat externí audit. Závěrem této kapitoly bylo vyobrazeno kontrolní prostředí zvolené společnosti i její účetní a informační systém.

Na představení společnosti navazoval audit pohledávek a závazků. Ty byly nejdříve analyzovány jak ve zvolené společnosti, tak v rámci mezioborového srovnání. Součástí kapitoly byl i popis odběratelů a dodavatelů, u kterých jsme na žádost společnosti ATS UL a. s. nezveřejňovali jejich názvy. Dále bylo zapotřebí určit rizika jak u pohledávek, tak u závazků, načež bylo možné přikročit k určení výše hladiny významnosti.

Před samotným ověřováním pohledávek byl vymezen termín opravná položka a také byl uveden proces, jakým jsou pohledávky ve zvoleném podniku zpracovávány. Testování pak probíhalo za pomoci analytických testů vybraných vzorků opravných položek a faktur z prosince 2014 až ledna 2015. U vybraných dokumentů nebyla zjištěna žádná pochybení a mohlo se tedy přejít ke kontrole závazků.

Jelikož u závazků nelze tvořit opravné položky, byly vybrány dohadné položky pasivní. Po popsání procesu zaznamenávání závazků následovaly opět samotné analytické testy, které nezjistily u vybraných položek žádná pochybení. Poslední část této kapitoly byla věnována konfirmacím, které byly provedeny telefonicky, neboť jejich písemná podoba nebyla pro účely práce poskytnuta.

V závěru práce jsme ještě zhodnotili provedené testy, které nenašly žádné nesrovnalosti ani u jednoho z kontrolovaných účtů. Veškerá dokumentace spolu vždy souhlasila, a to včetně správného zaúčtování. Můžeme tak vydat výrok, že účetnictví věrně a poctivě vypovídá o pohledávkách a závazcích společnosti ATS UL a. s.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje

BAGSHAW, Katharine., SELWOOD, John. *Core auditing standards for practitioners*. 1. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2014, 198 s., ISBN 9781118707111

BRAIOTTA, Louis. a kol. *The Audit Committee Handbook*. 5. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2010, 388 s., ISBN 978 0 470 56048 8

CASCARINO, E. Richard. *Corporate Fraud and Internal Control*. 1.vyd., Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2013, 178 s., ISBN 978-1-118-47851-6

DELOITTE, KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Průručka pro provádění auditu*. Praha: Komora auditorů České republiky, 2012, 227 s., ISBN 978-80-86679-18-1

DUBIS, S. Gregory. a kol. *Interní audit a podvod*. 1.vyd., Praha: Český institut interních auditorů, 2011, 42 s., ISBN 978-80-86689-45-6

DVOŘÁČEK, Jiří. a kol. *Due diligence: podstata, postupy, použití*. 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2014, 172 s., ISBN 978-80-7478-596-2

FICBAUER, Jiří., FICBAUER, David. *Mezinárodní účetní standardy a daňové systémy*. 3. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2010, 160 s., ISBN 978-80-7418-081-1

GOLDEN, W. Thomas. a kol. *A Guide to Forensic Accounting Investigation*. 1. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2006, 700 s., ISBN 978-0-471-73032-3

GRAY, Iain., MANSON, Stuart. *The Audit Process. Principles, practise and cases*. 5. vyd., Andover, Hampshire, United Kingdom: Cengage Learning, 2011, 833 s., ISBN 978-1-4080-3049-3

JOHNSTONE, Karla. a kol. *Auditing: A Risk-Based Approach to Conducting a Quality Audit*. 9. vyd. Mason: South-Western College Pub, 2013, 912 s., ISBN 978-1133939153

JURY, Timothy. *Cash flow analysis and forecasting: The definitive guide to understanding and using published cash flow data*. 2. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2012, 335 s., ISBN 9781119962656

KERR, S. David. a kol. *INTEGRATED AUDIT PRACT.CASE-PK*. 5. vyd. Okemos: Armond Dalton Publishers Inc, 2011, 141 s., ISBN 978-0912503356

- KNAPP, C. Michael. *Contemporary Auditing: Real Issues and Cases*. 8. vyd. Mason: South-Western, 2010, 608 s., ISBN 978-0-538-46679-0
- KOVANICOVÁ, Dana. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. 14. vyd. Praha: Polygon, 2004, 417 s., ISBN 80-7273-098-3
- KRÁLÍČEK, Vladimír. *Zákon o auditorech: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009, 122 s., ISBN 978-80-7357-464-2
- MESSIER, F. William. a kol. *Auditing and Assurance Services: A Systematic Approach*. 6. vyd. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2008, 786 s., ISBN 978-0-07-352690-4
- MOUGIN, Yvon. *Les nouvelles pratiques de l'audit de management QSEDD*. 1. vyd. Paris – Sanit-Denis: AFNOR, 2008, 247 s., ISBN 978-2-12-465122-1
- MÜLLEROVÁ, Libuše. *Auditing pro manažery, aneb proč a jak se ověřuje účetní závěrka*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 175 s., ISBN 978-80-7357-988-3
- MÜLLEROVÁ, Libuše. a kol. *Auditing*. 1. vyd., Praha: Oeconomica, 2014, 458 s., ISBN 978-80-245-2018-6
- O'REGAN, David. *Auditor's Dictionary: Terms, Concepts, Processes, and Regulations*. 1. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2004, 366 s., ISBN 978-0-471-53118-0
- OBERT, Robert., MAIRESSE, Marie-Pierre. *Comptabilité et audit*. 2. vyd. Paris: DUNDOD, 2009, 624 s., ISBN 978-2-10-054173-7
- PICKET, K. H. Spencer. *Audit planning: A risk-based approach*. 1. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2006, 304 s., ISBN 978-0-471-69052-8
- PICKET, K. H. Spencer., PICKET, M. Jennifer. *Auditing for managers: The ultimate risk management tool*. 2. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2005, 366 s., ISBN 978-0-470-09099-2
- PORTER, Brenda. a kol. *Principles of External Auditing*. 2. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2003, 608 s., ISBN 978-0-470-84297-3
- QUICK, Reiner. a kol. *Auditing, trust and governance: Regulation in Europe*. 1. vyd., Oxford: Routledge, 2008, 283 s., ISBN 9780415448895

RENARD, Jacques. *Théorie et pratique de l'audit interne*. 7. vyd., Paris: Groupe Eyrolles, 2010, 470 s., ISBN 978-2-212-54497-8

RICCHIUTE, David N. *Audit*. Praha: Victoria Publishing, 1994, 792 s., ISBN 80-85605-86-4

RITTENBERG, E. Larry. a kol. *Auditing: A Business Risk Approach*. 6. vyd. Mason: South-Western College Pub, 2007, 864 s., ISBN 978-0324375589

RUPPEL, Warren. *Non-for-profit audit committee best practices*. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2006, 256 s., ISBN 978-0-471-69741-1

RUSSELL, J. P. *Internal auditing pocket guide: Preparing, performing, reporting, and follow-up*. 2. vyd., ASQ Quality Press, 2007, 224 s., ISBN 9780873897105

SAXENA. R. G. a kol. *Auditing and Business Communication*. Mumbai: Himalaya Pub. House, 2010, 322 s., ISBN 9789350245057

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Základy auditu*. 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, 2006, 169 s., ISBN 80-210-4168-4

SINGLETON, W. Tommie., SINGLETON, J. Aaron. *Fraud auditing and forensic accounting*. 4. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2010, 336 s., ISBN 978-0-470-56413-4

SOLTANI, Bahram. *Auditing: An International Approach*. 1. vyd. Exxex: Pearson Education, 2007, 660 s., ISBN 978-0-273-65773-6

TRIPATHI, Mahesh. *Auditing and finance management*. 1. vyd., New Delhi: Navyug publishers & distributors, 2008, 281 s., ISBN 978-81-906940-5-6

WEIRICH, R. Thomas. a kol. *Accounting & auditing research and databases practitioner's desk reference*. 1. vyd. Hoboken, N. J.: John Wiley & Sons, Inc, 2012, 274 s., ISBN 9781118334423

Internetové zdroje:

BISHOP. J. F. Toby. *Managing the business risk of fraud: A practical guide*. [online] acfe.com [cit. 3. 3. 2015] Dostupné z: http://www.acfe.com/uploadedfiles/acfe_website/content/documents/managing-business-risk.pdf

KRECHOVSKÁ, Michaela. *Odpovědnost a povinnosti auditora*. [online] FEK, KFU, ZČU Plzeň 2012, [cit. 6. 4. 2014] dostupné z: http://fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=3060

About IAESB. [online] ifac.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifac.org/education/about-iaesb>

About IFAC. [online] ifac.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifac.org/about-ifac>

About IPSASB. [online] ifac.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.ifac.org/public-sector/about-ipsasb>

AEC Novák – naše služby. [online] aecusti.cz [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.aecusti.cz/nase-sluzby>

Akruální princip. [online] business.center.cz [cit. 12. 4. 2015]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1066-akrualni-princip.aspx>

ATS UL a. s. – výpis z obchodního rejstříku. [online] justice.cz [cit. 4. 4. 2015]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrikfirma.vysledky?subjektId=42077&typ=PLATNY>

Dohadné položky a jejich účtování. [online] portal.pohoda.cz [cit. 12. 4. 2015]. Dostupné z: <http://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/dohadne-polozky-a-jejich-uctovani/>

Finanční analýza podnikové sféry za rok 2013. [online] mfcz.cz [cit. 6. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument150081.html>

Mezinárodní auditorský standard ISA 240. [online] kacrcz.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.kacrcz.cz/file/1775/SA%20240_HB%202013.pdf

Mezinárodní auditorský standard ISA 560. [online] kacrcz.cz [cit. 16. 3. 2015]. Dostupné z: http://www.kacrcz.cz/data/Methodika/Auditing/Handbook%202010/17_ISA%20560.pdf

O Komoře auditorů ČR. [online] kacrcz.cz [cit. 14. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.kacrcz.cz/o-komore-auditoru>

Olympus Sued for \$273 Million After 13-Year Fraud. [online] bloomberg.cz [cit. 11.4. 2015]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2014-04-09/olympus-sued-for-273-million-after-13-year-fraud>

Pohledávky [online] businessinfo.cz [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/pohledavky-ppbi-51112.html#!&chapter=2>

Přehled o změnách vlastního kapitálu. [online] grinex.cz [cit. 7. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.grinex.cz/cs/komentare/prehled-o-zmenach-ve-vlastnim-kapitalu>

Slovník investorských pojmů. [online] cz.saxobank.cz [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://cz.saxobank.com/support/slovník-pojmu/eps>

Uživatelé účetnictví. [online] uctovani.net [cit. 12. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.uctovani.net/clanek.php?t=Ucetnictvi-od-A-do-Z-2-dil-Vyznam-a-funkce-ucetnictvi-uzivatele-ucetnictvi&idc=70>

Výpis z Registru ekonomických subjektů ČSÚ a ARES. [online] mfcr.cz [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: http://wwwinfo.mfcr.cz/cgi-bin/ares/darv_res.cgi?ico=28752244&jazyk=cz&xml=1

Ostatní zdroje

Brožura společnosti AEC Novák z roku 2013.

Školení a praxe ve společnosti PricewaterhouseCoopers Audit s. r. o. v období prosinec – duben 2015.

Účetní závěrky společností AEC CONTROL s. r. o., AEC NOVÁK s. r. o., AEC TRADE s. r. o., ATS UL a. s.

Vyhláška č. 500/2002 Sb.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

Zákon č. 93/2009 Sb., o auditorech a o změně některých zákonů.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění daně z příjmu.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Podíl společnosti ATS UL a. s. v jiných obchodních společnostech.....	41
Tabulka č. 2 Vývoj obratu a brutto aktiv po konsolidaci účetních závěrek (v tis. Kč) ..	45
Tabulka č. 3 Podíl pohledávek na bilanční sumě v mezioborovém srovnání.....	50
Tabulka č. 4 Podíl krátkodobých závazků na bilanční sumě v mezioborovém srovnání	52
Tabulka č. 5 Výpočet materiality.....	56
Tabulka č. 6 Opravné položky dle interní politiky	59
Tabulka č. 7 Výše pohledávek k 31. 12. v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč)	60
Tabulka č. 8 Rekonciliace pohledávek	61
Tabulka č. 9 Pohledávky po splatnosti v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč).....	61
Tabulka č. 10 Vzorek pro kontrolu tvorby opravných položek	62
Tabulka č. 11 Test správnosti pohledávek – výběr vzorku.....	63
Tabulka č. 12 Ověřování správnosti období – pohledávky prosinec 2014.....	63
Tabulka č. 13 Platby prosincových pohledávek	64
Tabulka č. 14 Ověřování správnosti období – pohledávky leden 2015.....	65
Tabulka č. 15 Výše závazků k 31. 12. v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč).....	68
Tabulka č. 16 Rekonciliace závazků.....	68
Tabulka č. 17 Závazky po splatnosti v letech 2010 – 2014 (v tis. Kč).....	69
Tabulka č. 18 Vzorek pro testování dohadných položek pasivních	70
Tabulka č. 19 Test správnosti závazků – výběr vzorku.....	70
Tabulka č. 20 Ověřování správnosti období – závazky prosinec 2014	71
Tabulka č. 22 Platby prosincových závazků.....	71
Tabulka č. 23 Ověřování správnosti období závazků – leden 2015	72

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Trojúhelník podvodu	17
Obrázek č. 2 Vývoj brutto aktiv od roku 2005 (v tis. Kč)	44
Obrázek č. 3 Vývoj obratu od roku 2005 (v tis. Kč)	45

Seznam příloh

Příloha A Vzor možné podoby konfirmačního dopisu	
--	--

Příloha A Vzor možné podoby konfirmačního dopisu

VZOR KONFIRMACE POHLEDÁVEK/ZÁVAZKŮ

Plzeň,.....20xx

Vážení,

ve smyslu zákona č. 254/2000 Sb., o auditorech a v souladu s mezinárodními auditorskými standardy provádí náš auditor, **jméno auditora**, ověření účetní závěrky naší společnosti. Žádáme vás o odsouhlasení písemného seznamu nezaplacených pohledávek/závazků, které má naše společnost ve vztahu k Vaší společnosti k 31. 12. 20xx zaneseny v účetnictví.

Žádáme Vás proto o zaslání požadovaných informací přímo našemu auditorovi na níže uvedenou adresu.

V účetní evidenci naší společnosti jsou k 31. prosinci 20xx evidovány pohledávky/závazky vůči Vaší společnosti ve výši

.....Kč,

a to na základě našich faktur uvedených v příloze k tomuto dopisu.

Pozn.: Zůstatek uváděný v tomto ověřovacím dopise nemusí být úplný.

Prosíme Vás o odsouhlasení této skutečnosti a v případě zjištění rozdílu o upřesnění výše Vámi evidovaného závazku k 31. prosinci 20xx. Jakékoli rozdíly mezi Vaším potvrzením a údaji v účetní evidenci naší společnosti budou předmětem okamžitého prověření.

Odpověď prosím zašlete obratem na adresu:

k rukám

auditorovo jméno a adresa

Předem děkujeme za včasné podání požadovaných informací.

za společnost

podpis odpovědného pracovníka společnosti

Příloha konfirmace: Faktury vydané naší společností

Číslo faktury:

Částka (Kč):

Datum splatnosti:

*

*

*

*

*

*

*

*

*

*

Zdroj: DELOITTE, KOMORA AUDITORŮ ČESKÉ REPUBLIKY. *Příručka pro provádění auditu*. Praha: Komora auditorů České republiky, 2012, 227 s., ISBN 978-80-86679-18-1

Abstrakt

KURKA, Tomáš. *Audit pohledávek a závazků*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 84 s., 2015

Klíčová slova: audit, externí audit, auditor, pohledávky, závazky

Předložená práce je zaměřená na provedení auditu pohledávek a závazků ve vybrané společnosti, přesněji ve společnosti ATS UL a. s. První část práce je věnována teoretické rovině. V té je zpracován historický vývoj společně s významem auditní činnosti, legislativa a vymezení externí uživatelé účetní závěrky, kterou externí audit ověřuje. Následuje představení profesních organizací, tj. Komory auditorů ČR a Mezinárodní federace účetních a auditorů. Druhá kapitola je pak uzavřena etickými aspekty auditorské profese. Dále jsou uvedeny auditorské postupy, které se skládají z činností před uzavřením smlouvy, plánování, provedení a závěru auditu. Praktická část začíná charakteristikou zvolené účetní jednotky, kdy jsou nejdříve uvedeny základní znaky společnosti ATS UL a. s., včetně popisu vnitřního prostředí. Potom jsou definovány pohledávky a závazky, prezentován jejich vývoj, vyhodnocena rizika a po určení hladiny významnosti začíná samotné testování pohledávek a závazků. To spočívalo v analytických testech, v detailních testech i za pomoci konfirmací, které jsou v závěru práce zhodnoceny.

Abstract

KURKA, Tomáš. *Audit pohledávek a závazků*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 84 s., 2015

Key words: audit, external audit, auditor, receivables, liabilities

The diploma thesis concentrates on the auditing procedure of receivables and liabilities of ATS UL a. s. The first part of the thesis focuses on the theoretical perspective with special regard to the historic evolution of the concept, importance of the auditing procedure within contemporary economic context and legislative regulations. Furthermore, the introductory chapters define external users of financial statements as well as professional organisations, such as The Chamber of Auditors of the Czech Republic and International Federation of Accountants, which are responsible for the elaboration of ethical codes preserving the profession. The theoretical part is concluded by the description of the auditing procedure itself which consists of various activities taking place before making a contract, subsequent planning, realization of the audit and concluding steps. The empirical part first introduces the analysed company ATS UL a. s. with respect to its basic economic and legal features and internal environment. Afterwards, the thesis specifies individual receivables and liabilities by examining their evolution and assessing affiliated risks. The core of the empirical part resides in the definition of the level of materiality and in the testing of selected receivables and liabilities by using detailed analytical methods and confirmations. In conclusion, the final part assesses testing outcomes.